

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
PETEK
23. DEC.
1988
Letnik XLIII.
Štev. 63 (2423)
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Poštni urad 9020
Celovec
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt
Cena: 7 šil.
700 din
P. b. b.

Franci Wiegele (ŠD Zahomc)

Franci Wiegele je naš športnik leta 1988!

Člana športnega društva Zahomc in avstrijske reprezentance, ki je znan z vseh smučarskih skakalnic na svetu, Francija Wiegeleja je devetčlanska žirija slovenskih novinarjev (Slovenski vestnik, naš tednik in Slovenski oddelek koroškega radia), izbrala za slovenskega športnika leta 1988. S tem so mu tudi slovenski novinarji priznali uspehe na mednarodnih tekmovanjih iztekajočega se leta. Samo s točko zaostanka mu sledi najboljša

športnica leta, atletinja Ani Müller-Klemenjak, na tretje mesto pa je uvrščen mladi karateist Milan Hribnik. Moštvo leta je postal Slovenski atletski klub pred odbojkarji ŠK Dob. Najtežja je bila razvrstitev pri mladih tekmovalcev, saj je bilo na izbiro tudi največ kandidatov. Za najboljšega pa je bil izbran Peter Wrolich, njemu pa sledita Danijel Užnik (ŠD Šentjanž) in Jana Jelen (SŠK Obir). Več na 19. strani našega lista.

TV-oddaje v slovenščini: Hujskanje se je že začelo

Komaj teden dni po odločitvi kuratorija avstrijske radiotelevizije, da se od aprila 1989 v novo televizijsko shemo vključijo tv-oddaje za manjšine in tuje delavce v Avstriji, se je na Koroškem že začelo hujskanje proti uvedbi teh oddaj.

Šef koroške ljudske stranke Harald Scheucher se je v torek postavil na čelo gonje in zahteval opustitev teh oddaj. „Dokler ne bo konstituiran manjšinski sosvet, ne sme biti ne televizijskih oddaj in tudi ne slovenske trgovske akade-

mije“, je v svoji nestrpnosti dejal Scheucher. Napadel je tudi predsednika ORF-kuratorija Sieberta Metelka in mu očital, „da ni upošteval interesa večine koroškega prebivalstva.“

Metelkov odgovor na Scheucherjev napad je bil značilen za koroško politiko: dejal je namreč, „da je bil vsak čas pripravljen umakniti to točko z dnevnega reda seje kuratorija, toda zastopniki ljudske stranke tega niso predlagali.“ Dodal pa je še, da Scheucherju očitno ni

uspelo prepričati člane ÖVP v kuratoriju, da bi vložili tak predlog.

Napovedi, da bo koroški volilni boj potekal v breme in škodo slovenske manjšine na Koroškem, se tako že uresničujejo. Da pa je bil tak napad nestrpnosti izrečen v božičnem času in na pragu novega leta, pa dokazuje, da v tej stranki ne veljajo več krščanska načela, temveč da gre za brezobziren boj za vsak nacionalistični glas, tudi za ceno širjenja in oživiljanja nestrpnosti proti slovenski

narodnostni skupnosti na Koroškem.

Scheucherjeve izjave pa napovedujejo tudi povečan pritisk v intenzivnem delu volilnega boja, ko bodo stranke zagotovo vključile vanj tudi plebiscitni dar zvezne vlade za leto 1990, ko bo, kot smo tega že vajeni, verjetno spet vsa Koroška proslavljala 70. obletnico plebiscitne zmage. V ta namen so na deželni ravni že ustanovili posebno komisijo, ki naj bi pripravila načrt za proslavljanje te obletnice.

Srečno novo leto 1989!

Uredništvo in uprava Slovenskega vestnika želita vsem svojim bralcem, naročnikom, prijateljem in dopisnikom vesele in zadovoljne božične praznike ter srečno in uspešno polno novo leto 1989!

Obvestilo bralcev!

Naslednja številka Slovenskega vestnika bo zaradi praznikov izšla šele v četrtek, 5. januarja 1989. Tudi po novem letu se bomo prizadevali, da bo naš časopis zanimiv, aktualen, pregleden in da bo dvakrat tedensko zadovoljil potrebe po informacijah naših bralcev.

PREBERITE

- 5 Človekove pravice so civilizacijsko vprašanje
- 8 Pred premiero filma „Tevžej“
- 9 Portret slovenskega umetnika: Gustav Januš
- 10 Za naše mlade bralce
- 11 Naj gredo tudi ženske v vojsko?
- 12 V Romuniji že rušijo vasi
- 18 Vestnikova nagradna križanka
- 20/21 Med prazniki na televiziji

7. januarja: Slovenski ples

Na tradicionalnem Slovenskem plesu, ki ga Slovenska prosvetna zveza prireja 7. januarja 1989 v Domu sindikatov, vam bo zapel tudi svetovnoznani Slovenski oktet (slika zgoraj). Poleg tega pa bosta nastopala in vas zabavala tudi ansambla Henček iz Novega mesta ter Zmeda iz Šentprimoža. Slovenski ples – obvezen termin za vse ljubitelje plesov!

Tajnik KEL zahteva sanacijo „Obirja“

„Če deželna vlada od zvezne zahteva tako imenovano plebiscitno darilo, naj ta sredstva smiselno uporabi za sanacijo Tovarne celuloze Obir, ki leži na dvojezičnem ozemlju“, je zahteval tajnik KEL Miha Zablatnik. S to zahtevo, ki je vsebinsko v popolnem nasprotju z izjavami državnega poslanca Karla Smolleja, je Miha Zablatnik tudi podkrepil, da se Koroška enotna lista zavzema za obstoj podjetja na

Rebrci, ki je življenjsko pomembno za celotno dvojezično regijo v Podjunu.

Ker pa podjetje na Rebrci ne more čakati, da bo zvezna vlada pristala na finančne dogovore, je Zablatnik zahteval, naj vse tri deželno-zborske stranke še pred volitvami jasno podprejo tovarno in tudi dokažejo, da se bodo zavzemale za dodelitev ustreznih finančnih sredstev, ki so potrebna za sanacijo Obirja.

Danes 24 strani

Dragi koroški Slovenci!

Svet je že danes in bo jutri še bolj povezan in soodvisen. Državne meje niso ovira pri informacijskem, prometnem, gospodarskem sodelovanju, prav tako ne glede vprašanje varovanja okolja in miru v svetu. Vse bolj pa se morajo v svetu pri iskanju in oblikovanju rešitev in poti za napredek, svobodo, demokracijo in mir poglobljati tudi stiki med ljudmi, narodi in državami.

Brez pretirane samohvale lahko trdimo, da je sodelovanje v okviru Delovne skupnosti Alpe-Jadran možen model sodelovanja med državami in deželami z različnimi družbenopolitičnimi sistemi in mednarodnim položajem glede političnih, vojaških in drugih vidikov po vezav med državami. Ta oblika sodelovanja temelji izključno na skupnih interesih v korist naših narodov in ljudi ter omogoča presežanje tradicionalnega sodelovanja preko državnih institucij.

Predsednik skupščine Socialistične republike Slovenije Miran Potrč

S tem se krepi sodelovanje narodov in ljudi, kar pomembno prispeva tudi k utrjevanju položaja in vloge naših republik ter dežel v svojih in v mednarodnih odnosih.

S tega stališča so prav izkušnje Delovne skupnosti Alpe-Jadran lahko koristne tudi za integracijske procese. Evropa se namreč vedno bolj zaveda, da perspektiva naše celine ni razdelitev na dve veliki integraciji evropskih držav ter na nekaj nevtrálnih in neuvrščenih držav. Za ohranjanje miru in za zagotavljanje napredka bo potrebno iskati možnosti za večjo stopnjo integriranosti Evrope v ekonomskem, kulturnem, informacijskem in vsakem drugem smislu, ob polnem upoštevanju samostojnosti in razvoja vseh evropskih narodov.

Avstrijsko deželo Koroško in SR Slovenijo pa vežejo tudi mnogi neposredni skupni interesi na področjih infrastrukture, energetike, pri varovanju okolja, v okviru gospodarskega, kulturnega, prosvetnega in športnega sodelovanja. Povezujejo ju interesi ljudi ob odprti meji.

Za sodelovanje smo še posebej zainteresirani tudi zaradi naših rojakov na avstrijskem Koroškem, kajti dobri odnosi in stiki lahko prispevajo k uveljavljanju njihovih narodnostnih pravic. Naše sodelovanje pa je tudi podlaga, da od pristojnih organov na Koroškem in v Avstriji zahtevamo, da izpolnijo svoje obveznosti po Avstrijski državni pogodbi, in sicer v korist manjšine in samo v soglasju z njenimi organizacijami.

V Sloveniji imamo veliko lastnih nalog. Pred nami so pomembne ekonomske in politične reforme. Pravzaprav smo že sredi njih. Če jih že ne predlagajo oblastni in politični organi, jih predlagajo ljudje. Takih pobud je vedno več. Ljudje se organizirajo, da

bi realizirali te iniciative in predloge. Naša dolžnost pa je, da ji povežemo v demokratično družbeno gibanje. Reforme moramo oblikovati in uresničevati v demokratičnem in ustvarjalnem sodelovanju z ljudmi. Zato smo odprti za nove ideje, za vse napredne poglede v ekonomiji, politiki ter v mednarodnem sodelovanju. Poudarjeno je uveljavljanje vseh človekovih pravic. Te zamisli se sedaj soočajo z mnogimi starimi dogmami, s preživeli načini življenja in dela v gospodarstvu, kulturi, znanosti, izobraževanju, socialni politiki, pa tudi v sistemu oblasti.

Zavedamo se, da tempo reform ne bo enakomeren. V Sloveniji si želimo biti na čelu teh prizadevanj in enoten slovenski kulturni prostor, ki povezuje Slovence kot narod ne glede na državne meje, je seveda pomemben sestavni del teh prizadevanj. Ob skupnih ciljih teh reform v Jugoslaviji želimo in si bomo zagotavljali možnosti, da uresničevanje teh reform prilagodimo našim potrebam, našim možnostim in zahtevam slovenskega naroda. Tako razumemo in tako bomo izvajali tudi zadnje ustavne spremembe. To mora utrditi položaj naše republike, na teh osnovah pa tudi trdnost in stabilnost Jugoslavije, a tudi vsestranski napredek in svobodo vsakega naroda in narodnosti ter vseh njenih ljudi. Tudi s temi začetnimi reformami, ki jih moramo ne le uresničevati, temveč še poglobiti in radikalizirati, se v Sloveniji pripravljamo za jutrišnje Evropo.

Vsem Slovincem in njihovim prijateljem na avstrijskem Koroškem želim obilo zdravja, sreče in uspehov, vesel božič in srečno novo leto.

Miran Potrč

Liebe Kärntnerinnen und Kärntner!

Weihnachten ist für viele das zentrale Familien- und Freundesfest des Jahres, die Zeit des Friedens und auch der Besinnung an Werte, die außerhalb materialistischen Denkens stehen. Ein Fest, daß mehr als sonst das Gefühl von Wärme und Geborgenheit in einem sozialen Verband vermittelt. Weihnachten, und noch mehr der bevorstehende Jahreswechsel, sind wie immer aber auch Anlaß um Rückschau auf das auslaufende Jahr zu halten und Ausblick in die nähere Zukunft zu wagen. Dies gilt für den einzelnen genauso wie für die Gemeinschaft.

Dr. Peter Ambrozy, Landeshaupmann von Kärnten

Wenn ich heuer zum ersten Mal in meinem Amt als Landeshaupmann aller Kärntnerinnen und Kärntner aus der Sicht der Landespolitik Bilanz über die vergangenen zwölf Monate ziehen darf, so zeigt sich ein sehr bewegtes Bild mit Höhen und Tiefen. Unangenehmes überlagert gerade am Jahresende die erfolgreiche Arbeit der Menschen in diesem Land, die sich zum Beispiel auch aus dem Berichten der Wirtschaftsforscher ablesen läßt. In einer Zeit, in der Sachlichkeit und Gemeinsamkeit als Wegbegleiter des Erfolges verlangt sind, wird zunehmend das Negative in den Vordergrund gerückt, das positive Geschehen wird verdrängt. Die Entwicklung der vergangenen Jahrzehnte hin zum Wohlstand wird durch nichts besser dokumentiert als durch einen beispielhaften Vergleich der Einkommenssituation. Einem kürzlich in einem Wirtschaftsmagazin erschienen Artikel war zu entnehmen, daß im Jahr 1950 ein Industriearbeiter für seinen Netto-Monatslohn rund 400 Kilo Brot, 70 kg Rindfleisch oder einen Anzug kaufen konnte. Heute könnte der selbe Arbeiter dafür mehr als die doppelte Menge an Brot oder Rindfleisch oder fünf Anzüge kaufen. Diesem Vergleich ist an und für sich nichts hinzuzufügen. Doch werfen wir noch einen Blick auf die Entwicklung des Jahres 1988.

Erst dieser Tage meldeten Österreichs Wirtschaftsforscher, daß ein ähnlich hohes Wirtschaftswachstum wie heuer – die Wachstumsrate liegt sogar über dem westeuropäischen Durchschnitt – zuletzt im Jahr 1980 erzielt werden konnte.

Am Beispiel der mehrfach nach oben revidierten Prognosen wurde heuer aber auch wie nie zuvor deutlich, daß die Kalkulierbarkeit wirtschaftlicher Entwicklungen immer geringer wird. In Zukunft werden sich die wirtschaftspolitischen Dimensionen noch rascher ändern – ein Umstand, dem man bei den Überlegungen für die Zukunft Rechnung wird tragen müssen.

Kärnten hat im auslaufenden Jahr mit dieser bundesweiten Entwicklung nicht nur Schritt gehalten sondern in einzelnen Bereichen der Wirtschaft überdurchschnittliche Erfolgsdaten verzeichnen können.

Eine gut funktionierende Wirtschaft ist Basis für eine gute Zukunft des Landes und seiner Menschen in allen Bereichen. Sie ist Garant für die freie Entfaltung der Kräfte im Geist der Demokratie. Unsere Zukunft ist eng verbunden mit dem Schutz unserer Umwelt. Doch wir wollen nicht nur erhalten und Erreichtes bewahren. Wir wollen unsere Zukunft so gestalten, daß sie den Menschen gerecht wird und nicht nur Vision bleibt.

In diesem Sinn wünsche ich der Kärntner Bevölkerung in allen Landesteilen, aber auch allen Landsleuten fern der Heimat, im Namen des Regierungskollegiums und auch persönlich ein frohes Weihnachtsfest und alles Gute für das Jahr 1989. Ich verbinde diese Wünsche mit der Hoffnung, daß das neue Jahr ein friedliches und gutes sein möge.

Ihr

Dr. Peter Ambrozy
Landeshaupmann von Kärnten

Alpen-Adria als Modell

Der Präsident des Parlaments der Sozialistischen Republik Slovenien, Miran Potrč, nennt in seiner Neujahrs-Erklärung für den „Slovenski vestnik“, die Arbeitsgemeinschaft Alpen-Adria ein mögliches Modell für die Zusammenarbeit zwischen Staaten und Ländern mit verschiedenen gesellschaftspolitischen Systemen. Durch diese Zusammenarbeit würden Völker

und Menschen einander nähergebracht und somit ein bedeutender Beitrag zur Festigung der Positionen und der Rolle der Republiken und Länder in den gegenseitigen und internationalen Beziehungen geleistet.

Miran Potrč betont in seiner Neujahrs-Erklärung ferner das Interesse Sloweniens an einer guten Zusammenarbeit mit Kärnten, insbesondere we-

gen der slowenischen Volksgruppe. Potrč äußert daher die Überzeugung, daß gutnachbarliche Beziehungen und Kontakte zur Verwirklichung ihrer Volksgruppenrechte beitragen. Von den zuständigen Organen in Kärnten und in Österreich erwartet der Präsident des Parlamentes von Slowenien, daß sie den Artikel 7 des Staatsvertrages „zum Nutzen der Minderheit“ erfüllen.

Nadpovprečni uspehi Koroške

Prvič imam čast, da kot deželni glavar napravim bilanco minelega leta. Ta je zelo razgibana, saj izkazuje tako velike dosežke kakor tudi neuspehe. Če hočemo biti uspešni, moramo delovati stvarno in skupno. Včasih pozitivne dosežke pevec zanemarmamo. Primer razvoja dohodkov zelo dobro ponazarja razvoja razvoj zadnjih desetletij, ki je privedel do vsesplošnega bla-

gostanja. Prav v teh dneh so avstrijski raziskovalci sporočili, da je gospodarstvo doseglo stopnjo rasti iz leta 1980, in da je celo preseglo zahodnoevropsko povprečje. Ne samo, da je Koroška v tem letu sledila vzneznemu trendu, temveč je v raznih panogah gospodarstva dosegla celo nadpovprečne rezultate.

Uspešno gospodarstvo pa je omogočilo tudi dobro osnovo za

bodočnost dežele in njenih prebivalcev, hkrati pa tudi zagotavlja svobodni razvoj v duhu demokracije. Toda mi nočemo ohraniti samo doseženo, našo bodočnost bomo oblikovali tako, da bo ustrezala ljudem in ne bo ostala le kot vizija.

V tem smislu želim v imenu deželne vlade in v svojem imenu vsem sodeželanom vesel božič in vse najboljše v letu 1989!

Poenotiti osnovna stališča naše narodne skupnosti!

Na pragu novega leta moram žal ugotoviti, da bo leto 1988 prešlo v zgodovino kot leto ponovnega zmanjšanja naših pravic. Novi šolski zakon je postavil stene sožitju pri najbolj občutljivi generaciji – med otroke. Enotnost odpora, ki smo ga utrjevali desetletja dolgo, je izbrisana. Kar je bilo pred dobrim letom še kvaliteta (namreč odklanjanje ločevalnih in izločevalnih tendenc), je na mah postalo greh, spotika in očitek naši organizaciji. Obrat za 180 stopinj, politika sodelovanja

in novega dialoga (s kom?), neverodostojnost in politična brezperspektivnost, vse to je zmanjšalo naš ugled v Avstriji in tudi v mednarodni javnosti. Glasni klici solidarnosti in zahteve po demokratičnem reševanju manjšinskega vprašanja so postali vse tišji, narodno skupnost zajema prihoza nezaupanja, malodušja. Skupnih programskih izhodišč nimamo, skupni imenovalec – enotno nastopanje v narodnopolitičnih zadevah – se je spremenil v osnovni element razcepa.

Še pred dobrim letom smo (vsaj tako smo mislili) enotni demonstrirali na Dunaju. V zahtevah za naše pravice in v odporu proti ločevanju nas je podprla velika množica demokratov. Solidarnostne izjave so kar deževale z vseh koncev Avstrije in od drugod. Postali smo resnični subjekt lastne usode in mnogi napredni krogi so nam izražali svojo občudovanje.

Enotnost in vzdušje je potrdila tudi študija dunajskega raziskovalnega inštituta, ki je ugotovila, da štiri petine koroških Slovencev odklanja tedaj še predlog za ločitveni šolski zakon.

Kmalu po demonstraciji se je začelo vsebinsko razhajanje v vrstah narodne skupnosti.

Sprožilo pa ga je sporno ravnanje poslanca Zelene alternative v avstrijskem parlamentu, ko je brez pristanka narodne skupnosti glasoval za ločevalni model, kar utemeljuje z „novo strategijo Narodnega sveta koroških Slovencev“. Njegov predsednik je na posebni tiskovni konferenci namreč dejal, da je narodni svet za 180 stopinj menjal svojo politiko. To naj bi torej nova strategija.

Poglejmo, kaj nam je prinesla!

Narodni svet jo je oblikoval brez sodelovanja pretežnega dela koroških Slovencev. Njeni cilji slonijo na dobri volji dunajske avstrijske manjšinske politike brez upoštevanja političnega soglasja koroških strank, ki pa je, kot vemo, odločilno, kadar gre za dajanje in predvsem kratenje pravic slovenski narodni skupnosti na Koroškem.

Nova strategija NSKS je poglobila razcep med osrednjima organizacijama ter vnesla hudo zmedenost med pripadnike narodne skupnosti. Slovencem nenaklonjenim silam je omogočila, da lažje uveljavljajo politiko po načelu „deli in

vladaj!“

Povzročila je, da je demokratični tabor v Avstriji začasno umolknil in postal negotov v svoji solidarnosti z nami.

Ustvarila je precej negotovosti v Sloveniji in Jugoslaviji, ki sta po ustavi obvezani bdeti nad izpolnjevanjem 7. člena Avstrijske državne pogodbe.

Vzrok razhajanja

Do razhajanja med obema osrednjima organizacijama in odstopanja od prvotnih zahtev je prišlo predvsem zato, ker se del zastopstva koroških Slovencev – NSKS – očitno od vsega začetka diskusije o šolstvu ni identificiral s predstavami in cilji, ki jih je v vlogah, naslovljenih na avstrijsko zvezno in koroško deželno vladno, podpisal tudi sam.

Razvoj v zadnjih mesecih jasno potrjuje, da tako dunajska kot koroška vlada v enotni manjšinski politiki nista pripravljene ali pa ne moreta izpolnjevati danih obljub.

Dunajska pedagoška komisija se je spremenila v politično in ne dopušča nikakršnih možnosti za spremembo obstoječega ločevalnega modela. Koroška pedagoška komisija, ki so jo na zahtevo FPÖ in KHD ustanovile vse tri deželnozborske stranke prav v posmeh „novemu dialogu“ brez predstavnikov slovenske narodne skupnosti na Koroškem pa kaže, da je tristrankarski protimanjšinski sporazum na Koroškem še vedno veljaven. Ta komisija ima nalogo zagotoviti, da se bo ločitveni zakon utrdil in uveljavil kot trajen šolski model.

Izjave ministre Neisserja in namestnika deželnega glavarja Scheucherja pa jasno kažejo, da koroška ÖVP novega dialoga ne priznava in o njem noče nič slišati.

Volitve in obletnica v škodo Slovencev

Bližajoče se deželnozborske volitve in praznovanje 70. obletnice koroškega plebiscita pa že sedaj nakazujeta, da bosta ta dva pomembna koroška dogodka spet potekala na račun in v škodo slovenske narodne skupnosti.

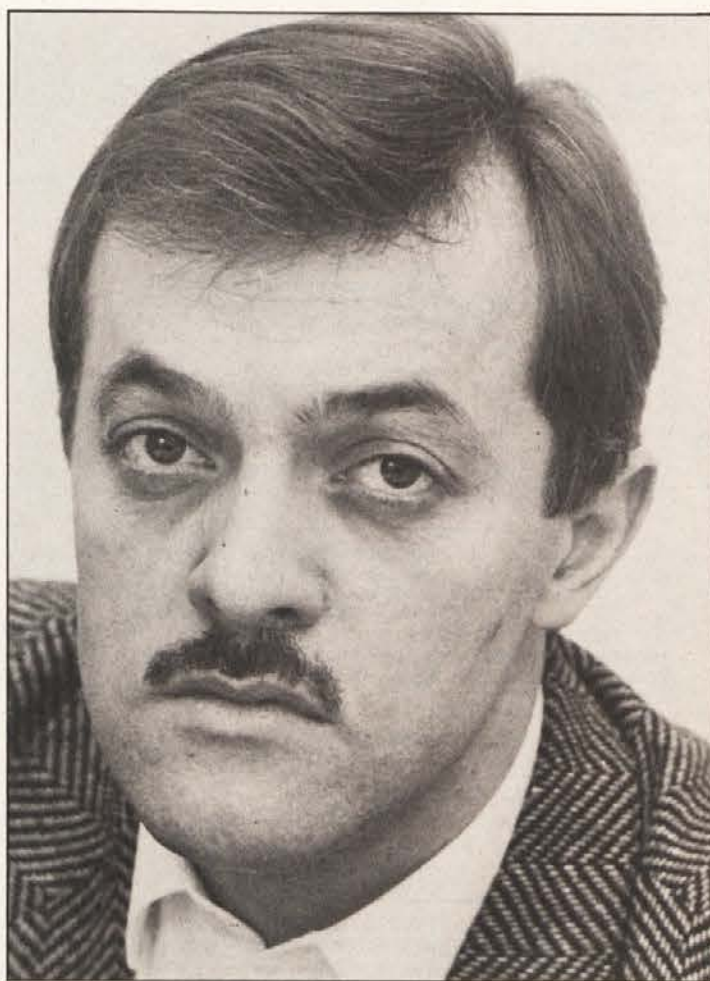
Koroški Slovenci smo se po uzakonitvi ločevalnega šolskega modela znašli v podobni situaciji kot po „ortstafelsturm“, po preštevani manjšin in sprejetju restriktivnega Zakona o narodnih skupinah s to bistveno razliko, da sta danes dodatno k temu razdvojeni še osrednji organizaciji.

Sosvet: najprej najti skupen jezik

K temu nam z ustanovitvijo sosveta na Dunaju grozi še dodatna nevarnost, da obe osrednji organizaciji izgubita legitimno pravico zastopanja slovenske narodne skupnosti, saj nas bodo v sosvetu menda enakopravno zastopali ljudje kot so gospodje Kotschnig od FPÖ, Wurmitzer od ÖVP in Pfeiffer od SPÖ, ki jih koroški Slovenci poznamo po delovanju v zadnjih 20-tih letih in jim zato ne moremo zaupati naše nadaljnje narodove usode. Poleg tega je ustanavljanje sosveta v današnji situaciji, ko bi vnašali vanj naše različne poglede na nadaljnjo manjšinsko politiko, neproduktivno in škodljivo. Šele potem, ko bomo spet izdelali enotno strategijo in se dogovorili za skupni jezik, se o vstopu lahko ponovno pogovarjamo.

Poenotiti osnovna stališča

Zaradi vsega tega je zadnji čas, da predstavniki obeh osrednjih pa tudi drugih organizacij koroških Slovencev sedemo skupaj in spet poenotimo osnovne poglede na našo problematiko, da se dogovo-

Predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dipl. inž. Felix Wieser

rimo o nadaljnji skupni strategiji v koroški in avstrijski družbi, da ponovno ocenimo naše možnosti v koroški družbi, da se povežemo z našimi zavezniki in prijatelji, ki so prav tako zainteresirani, da bi se ta družba razvijala bolj demokratično, in da končno sprejmemo tak enoten program, da bomo zopet postali vsaj tako pomemben narodnopolitičen faktor na Koroškem in v Avstriji, kot smo bili v času od leta 1970 pa vse do takrat, ko je zvezni poslanec glasoval za ločevalni model. V čim krajšem času moramo najti možnost odkritega strokovnega in političnega dialoga med nami samimi. Šele tedaj, ko bo dialog znotraj narodne skupnosti možen in uspešen, bomo lahko skupno, sami in povezani z demokrati, vzpostavljali enakopraven dialog s predstavniki koroške in zvezne vlade. To je edina obetavna pot in hkrati želja velike večine pripadnikov slovenske narodne skupnosti v Zilji, Rožu in Podjunu.

Zahteve naših ljudi

Ko sem se v zadnjih tednih udeležil „Večerov Slovenske-

ga vestnika“ so vsi naši ljudje, neglede na pripadnost k organizaciji, socialnemu sloju, idejnopolitično opredeljenost jasno izrazili željo in zahtevo po enotnosti. Zato naj bo leto 1989 leto iskanja nove in enotne strategije, ponovnega povezovanja z vsemi demokratičnimi tabori v Avstriji, iskanje novih kvalitet v sodelovanju z matičnim narodom s Slovenci v Italiji in na Madžarskem, leto lastne notranje prenovitve. Ob tem moramo ohraniti vse, kar je dobrega, sprejeti in vključiti nove pozitivne ideje, ki prihajajo iz določenih organizacij, skupin ter od posameznikov in opustiti stare preživele metode političnega dela. Stremeti moramo k cilju, da bomo jutri boljše organizirani, politično in vsebinsko enoten subjekt, ki zahteva svoje narodnostne pravice. Če bomo ta cilj vsaj približno dosegli bo leto 1989 za slovensko narodno skupnost na Koroškem plodno in koristno.

V tem smislu želim vsem članom slovenske narodne skupnosti in vsem bralcem in bralkam „Slovenskega vestnika“ vesele praznike, predvsem pa zdravo in uspešno leto 1989.

An der Schwelle zum neuen Jahr

des wird es notwendig sein, den Weg der Kärntner Slowenen neu zu definieren und die Perspektiven der Volksgruppe neu zu bewerten. Wieser vertritt dabei die Meinung, daß dazu die Erarbeitung einer neuen Strategie erforderlich ist, deren Ziel eine nur eine gemeinsame Strategie beider Zentralorganisationen sein könne.

Dipl.-Ing. Felix Wieser betont dabei, daß der Abgeordnete der Grün-Alternativen Karel Smolle mit seiner Zustimmung zum

Trennungsmodell im österreichischen Parlament die Volksgruppe erheblich geschwächt hat und daher ein Dialog innerhalb der Volksgruppe zur Überwindung der entstandenen Probleme geführt werden müsse. „Erst wenn wird eigenständig, gemeinsam und mit den Demokraten den Dialog mit den Vertretern des Landes und der Bundesregierung führen werden, werden wir auch wieder als wichtiger volksgruppenpolitischer Faktor in Kärnten und Österreich aner-

kannt werden“, betont der Vorsitzende des Zentralverbandes slowenischer Organisationen in Kärnten.

Wieser nimmt in seiner Neujahrs-Erklärung auch zum Volksgruppenbeirat Stellung. Er betont dabei, daß mit der Installierung des Volksgruppenbeirates für die beiden slowenischen Zentralorganisationen die Gefahr verbunden sei, die Legitimation der Vertretung der Volksgruppe zu verlieren. Die derzeit von ÖVP und SPÖ im Gespräch be-

findlichen Beiratsmitglieder seien überdies für die Kärntner Slowenen nicht akzeptabel. Eine Entscheidung hinsichtlich der Besetzung des Beirates durch den Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten sei für den Zentralverband derzeit nicht aktuell.

Zur bevorstehenden Landtagswahl im März 1989 und den 70-Jahr-Feiern der Kärntner Volksabstimmung im Jahr 1990 meinte Wieser, daß alles darauf hindeute, daß diese wiederum auf dem Rücken der Volksgruppe ausgetragen würden.

Der Vorsitzende des Zentralverbandes slowenischer Organisationen in Kärnten, Dipl.-Ing. Felix Wieser, ruft in seiner Neujahrs-Erklärung alle maßgebenden Funktionäre und Vertrauensleute der beiden slowenischen Zentralorganisationen, sowie die Vertreter aller übrigen slowenischen Organisationen in Kärnten auf, wiederum eine gemeinsame Linie hinsichtlich der Lösung von Problemen der slowenischen Volksgruppe zustreben und die Forderungen der Volksgruppe gemeinsam zu vertreten.

Nach Ansicht des Vorsitzenden des Zentralverban-

Datum	Kraj	PRIREDTVJE	Prireditelj
Ponedeljek 26. 12. 9.30	v Šentlupšu	KONCERT IN MEDITACIJA z Friedbertom Kerschbauerjem	Fara v Šentlupšu
Ponedeljek 26. 12. 20.00	Pri Šoštarju v Globasnici	PLES NA ŠTEFANOVO (ob obletnici kulturne dvorane) Igra: ansambel HAPPY END in pevec FREDDY KING Med plesom bo KVIZ z nagradami	
Ponedeljek 26. 12. 20.00	Hotel Obir v Železni Kapli	PLES SAK Igra: Don Juan Don Juan; Na sporedu je tudi IZBOR POPEVKE LETA 1988 (s slovenskim oddelkom Koroškega radia)	Slovenski atletski klub
Ponedeljek 26. 12. 15.00	farna dvorana v Železni Kapli	BOŽIČNI IN NOVOLETNI KONCERT Gostuje: Akademski pevski zbor Boris Kraigher iz Maribora.	Slovensko prosvetno društvo Zarja
Ponedeljek 26. 12. 19.00	gostilna Adam v Svečah	BOŽIČNICA Nastopajo: Moški pevski zbor Kočna, Otroški zbor, Mešani pevski zbor, Učenci glasbene šole, mladina z igrice „Božični večer“ (Anamarija Zlobec).	Slovensko prosvetno društvo Kočna
Ponedeljek 26. 12. 14.30	farna dvorana v Globasnici	KONCERT BOŽIČNIH PESMI Mariborski oktet	Slovensko kulturno društvo v Globasnici
Ponedeljek 26. 12. 14.00	v farni dvorani v Selah	KONCERT Nastopajo: 4 J in Podhumška dekleta	Katoliško prosvetno društvo Planina
Sobota 31. 12. 20.00	Mestna hiša v Borovljah	SILVESTROVANJE Igra: Zmeda Prireditelj: Slovenska prosvetna društva iz Borovlj, Slovenjga Plajberka, Šentjanža in Sele-Kota	
Ponedeljek 2. 1. 89 19.00	Katoliški dom prosvete v Tinjah	KONCERT BOŽIČNIH SKLADB STARIH AVTORJEV Nastopa: Gallus Consort iz Trsta Dina Slama (alt, čembalo), Irena Pahor (kljunasta flavta, viola da gamba), Miloš Pahor (kljunasta in prečna flavta).	Sodalitas in PD Lipa
2. 1. in 3. 1.	Katoliško dom prosvete v Tinjah	SPOŠTOVANJE MANJŠIN – POGOJ ZA MIR Novoletno srečanje – Poslanica papeža Janeza Pavla II za 1. januar – dan miru predavajo: dr. Drago Ocvirk, dr. Anton Trstenjak, dr. Alojz Rebula.	Sodalitas
Petek 6. 1. 19.30	avla ljudske šole v Zahomcu	KONCERT SLOVENSKEGA OKTETA V SPOMIN DR. J. WIEGELEJA ob 35. letnici ŠD Zahomec.	Športno društvo Zahomec
Nedelja 8. 1. 14.30	Kulturni dom v Šentprimozu	NOVOLETNI KONCERT Sodelujejo: Mlajši mladinski zbor, Vokalni ansambel in Mešani zbor SPD Danica. gost: pevsko-instrumentalna skupina „Trio iz Roža“	Slovensko prosvetno društvo Danica v Šentvidu

Volilna skupnost Straja vas

želi

vesel božič in srečno novo leto!

Joz Schnabl
občinski odbornik

Janko Zwitter
podžupan

Rešitev križanke
za najmlajše z 10. str.

1	5	2	3	4
	S	K	O	K
5	V	R	B	A
6	R	E	P	A
				Č
7	O	Č	A	L
8	G	A	N	A

Pogovor o volilni platformi

V Celovcu je preteklo sredo prišlo do skupnega pogovora raznih iniciativ iz ekološkega in mirovnega gibanja, narodnih (slovenskih) organizacij in zelenih. Pri tem pogovoru so se vsi zastopniki izrekli za čim širšo skupno

volilno platformo za naslednje deželno-zborske volitve. V prihodnjih dneh se bo zaključil začetni proces izoblikovanja mnenj, na začetku januarja pa bodo predstavili listo kandidatov in volilni program. Pri pogovoru so

sodelovali Werner Wintersteiner, Helmut Stockhammer, Hans-Peter Lesjak, Herwig Burian, Franz Marcnits, Heinz Mörtl, Miha Zablatnik, Gerhard Weihs, Hubert Budai, Marjan Sturm, Mirko Kert in Gerald Hahn.

20. koroški kulturni dnevi

Torek, 27. 12. 1988

- 9.30 Otvoritev
10.00 Avguštin Malle/Nace Šumi – Koroški kulturni dnevi ob 20. obletnici
11.00 Vasilij Melik – Leto 1918 v slovenski zgodovini
14.30 Andreas Moritsch, Astrid Eichwalder, Heidi Grafenauer, Peter Oberdammer, Thomas Wiltner, Brigitte Kuchar – Proces nacionalne diferenciacije na Koroškem na primeru Štefana, Blač, Borovelj in Železne Kaple. Teorija, metoda in prvi izsledki raziskovalnega projekta
17.00 Predstavitve knjig „Drava-SZI 1988“
19.30 Polde Bibič: Iz zakladnice slovenske besede „Slovenščina, moj jezik“ – Akcija Katoliške mladine in Krščanske kulturne zveze – predstavitev (Prireditelj poteka v Modestovem domu, Dr. Richard Canavalgasse 114, Celovec)

Sreda, 28. 12. 1988

- 9.30 Ljubo Bavcon: Človekove pravice in njihovo varstvo v Jugoslaviji danes
10.30 Feliks J. Bister: Prizadevanja za uveljavitev človekovih pravic v Avstriji
„Projekt Tevžej“ predstavlja 1. igrani slovenski film na Koroškem: „Tevžej“ (režija: Marjan Sticker, kamera: Miha Dolinšek). Amaterski eksperimentalni film traja 20 minut.
12.00 Tiskovna konferenca
12.30 Film „Tevžej“, nato diskusija o filmu
19.00 Večerna predstavitev filma „Tevžej“
14.30 Podijska diskusija: Urbana družba in manjšine v alpsko-jadranskem prostoru
Diskutirajo: Darko Bratina – Trst; Vladimir Klemenčič – Ljubljana; Hans-Jörg Waldner – Južna Tirolska; Albert F. Reiterer – Dunaj; Franci Sereinig – Celovec; diskusijo vodi Teodor Domej

Vsa predavanja bodo simultano prevedena v oba deželna jezika.

20. Koroški kulturni dnevi bodo (razen prireditve s Poldetom Bibičem iz zakladnice slovenske besede) potekali na Univerzi za izobraževalne vede v Celovcu, predavalnica 1

Želimo Vam blagoslovljene
božične praznike,
v novem letu 1989
pa obilo uspehov, zdravja
in osebnega zadovoljstva.

za

EL-Dobrla vas

občinska
odbornika:

Martin Wastl
Andrej Sturm

Pep Komar
Jožef Haschej

VAŠA STROKOVNA
TRGOVINA
Z VOLNO
ZA MODO,
PENTLJE
IN IDEJE!

DIE WOLL-ECKE

Bredica Sadolšek

9135 Železna Kapla 21,
tel. 04238/8224 ali 458

Vesel božič in srečno novo leto

Tovariš Luc, še na mnoga leta!

Tako so Janezu Wutteju-Lucu zaželeli vsi zbrani v Železni Kapli, kjer je ZSO ob njegovi 70-letnici priredila slavnostno večerjo. Tako mu bodo zaželeli vsi, ki ga poznajo kot funkcionarja in odločnega borca za pravice naše narodnostne skupnosti.

Luc se je že v času fašizma postavil na stran odporiš-

kega gibanja. Po zmagi se je vključil v narodno delo. Bil je med ustanovitelji ZKP, postal podpredsednik in je po smrti Karla Prušnika-Gašperja njen predsednik. Od vsega začetka je tudi odbornik ZSO, bil pa je tudi pobudnik in glavni organizator gradnje kulturnega doma „Danica“ v Šentprimozu,

ureditve muzeja pri Peršmanu, skrbel pa je tudi za postavitev več partizanskih spomenikov.

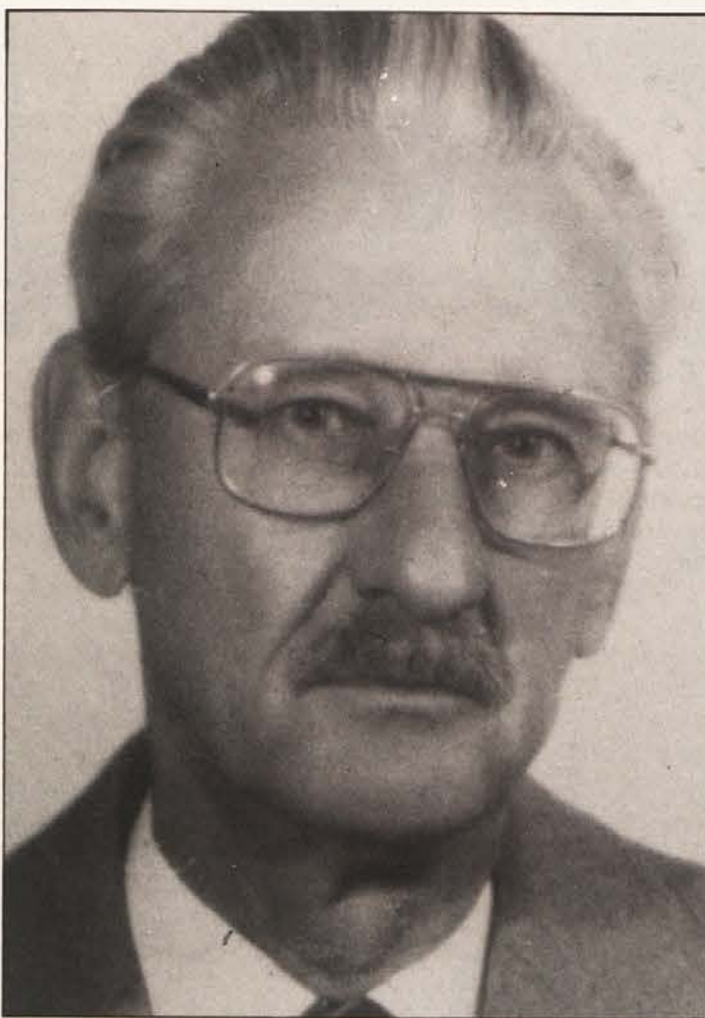
O Lucovih zaslugah so v spregovorili Feliks Wieser, Lipej Kolenik, generalni konzul Borut Miklavčič, Fric Kumer, Jože Partl, zastopniki združenj borcev iz Slovenije in drugi.

Predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser je opisal bogato življenjsko pot Janeza Wutteja-Luca (zgoraj); moški pevski zbor SPD „Edinost“ iz Pliberka (levo) je slavljencu v počastitev zapel nekaj pesmi – tudi partizanskih; med voščili so bili tudi zastopniki borčevskih združenj.

Letošnje sojenje četverici pred vojaškim sodiščem v Ljubljani bi še pred nekaj leti komajda koga razburilo, ga tako razhudilo, da bi demonstriral na ljubljanskem Trgu osvoboditve ali ure in ure stal pred vojaškim sodiščem na Roški ulici. Letos pa je bilo tako; tisoči in desettisoči na demonstracijah, razgrabljenene izdaje „mladine“, množičen pristop posameznikov, delovnih organizacij in drugih institucij k Odboru za varstvo človekovih pravic; vse to je označevalo družbeno klimo v Sloveniji, se kot rdeča nit prepletalo v slovenskih političnih, še bolj pa v odnosih med Ljubljano in Beogradom. Val demokratičnih stremeljenj je pljuskal na vse strani, proti jugu in severu, da, celo preko Karavank, tudi v Celovec. Bomo s svojimi solidarnostnimi izjavami pomagali obsojenim, da se rešijo prestajanja izrečenih kazni ali pa s tem špekuliramo na povratno sedaj omajano in nezadostno solidarnost množic slovenskega naroda v matici? Se bomo vključili v gibanje za človekove pravice Slovencev proti unitarizmu v Jugoslaviji, pri tem pa mirno prenašali teptanje naših pravic, sprejemali vlogo drugorazrednih deželanov, ki nas stranke in oblasti potiskajo v še večjo podrejenost, v izločitev iz družbenega življenja? Prav bi bilo oboje. Predvsem pa bi bilo prav, da nam bi gibanje v Sloveniji pomenilo vseslovensko gibanje, ki nam bi pomagalo tudi preseči to brezupno situacijo, razdvojenost v narodni skupnosti.

Prof. dr. Ljubo Bavcon

Ljubo Bavcon

Prof. dr. Ljubo Bavcon, profesor kazenskega prava na pravni fakulteti Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani je vsejugoslovansko in mednarodno priznan znanstvenik. Njegova prizadevanja za humanizacijo kazenskega prava segajo že v pretekla desetletja. Z dr. Vodopivčevom in Dr. Kobetom je sodeloval v številnih razpravah na področju spreminjanja kazenskih zakonov in izvajanja kazenskih sankcij, za uveljavljanje človekovih pravic in svoboščin, spoštovanje njih v kazenskem postopku, za uveljavitev strokovnih pravil pravne stroke, ki so v službi varstva teh pravic. Bolj direktne poskuse lahko zasledimo v njegovih pisanjih sredi prejšnjega desetletja. Zelo intenzivno se je s temi vprašanji ukvarjal, ko je sodeloval pri pripravljanju nove jugoslovanske kazenske zakonodaje v letih od 1974 do 76. Sam pravi, da se nikoli ni ukvarjal z dnevno politiko in da ga zelo moti, če mora kak strokovni problem najprej politično utemeljiti, potem pa šele lahko pove, kaj je narobe v praksi.

Človekove pravice so civilizacijsko vprašanje

JOŽE ROVŠEK

Najširša družbenopolitična organizacija, Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije (SZDL), je 4. oktobra t.l. ustanovila Svet za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Z njegovim predsednikom prof. Dr. Ljubom Bavconom smo se pogovarjali o nastanku, vsebini dela, sestavi, pomenu, družbenem vplivu in drugih vprašanjih. Pogovor objavljamo tik pred Koroškimi kulturnimi dnevi, na katerih bo govoril o „človekovih pravicah in njenem varstvu v Jugoslaviji danes“.

Prof. Bavcon, lahko orišete, kako je pri SZDL prišlo do ustanovitve tega sveta in kakšna je bila Vaša vloga pri tem?

„Za uveljavitev te ideje v SZDL osebno nimam kakih posebnih zaslug. Že v jeseni prejšnjega leta so me nagovarjali, da bi prevzel vodstvo tega sveta. To pa najbrž zato, ker moja prizadevanja za človekove pravice segajo daleč v preteklost.“

S svojim pisanjem prispevkov, člankov in razprav sem večkrat povzročil tudi negotovanje in nestrinjanje, saj je bila možnost nastopanja in zavzemanja v teku teh desetletij zelo različna; od zelo majhne, ko je bilo treba zelo previdno, zavito, z vnaprejšnjim zaklinjanjem in zapriganjem na zvestobo odpirati možnost za izpoved kakšne heretične misli. To pa se sedaj

po 84. letu bolj odpira, več je možnosti, tudi debata mi postaja bolj simpatična.“

Mislite, da so sedaj tudi tla bolj ugodna za tako humanistično vizijo, ki je nekako zavpeta v ta svet?

„Na Slovenskem vsekakor“.

Kaj pa drugod po Jugoslaviji?

„To je zelo težko reči, kajti dogodki tečejo v zadnjem času s tako naglico in s tako presenetljivimi obrati, da je seveda nemogoče predvideti, kam to pelje in kako se bodo stvari razvijale.“

Lahko ustanovitev tega sveta pri SZDL, torej pri uradni družbenopolitični organizaciji, povzroči še večji prepad med Slovenijo in ostalimi republikami, saj vemo, da so nekateri po Jugoslaviji takoj po ustanovitvi to potezo Slovenije napadli?

„Ti napadi so v funkciji neke druge politike, ki nas

neglede na to, za kaj se razglašajo, skuša potegniti nazaj v realni socializem, v mrak, v zgodnji socializem.“

Na drugi strani pa je tudi Zvezna konferenca socialistične zveze ustanovila forum za človekove pravice, ki ga vodi prof. Vojin Dimitrijević, zelo pameten človek z mednarodnim znanjem in ugledom.“

Pravite, da je prišlo do ustanovitve sveta zaradi določene politične spremembe, da je čas za to nekako dozorel. Je k temu pripomogel tudi ljubljanski vojaški proces proti četverici?

„Ne. Morda samo v tem smislu, da je ustanovitev nekoliko pospešil. Sicer pa je ta sočasnost zgolj naključna. Mene so za to nalogo nagovarjali že precej časa, tudi predsednik Jože Smole. Iz več razlogov sem si vzel čas za premislek. Hotel sem vedeti, če bodo zagotovljene

potrebne okoliščine za delovanje. Ko sem se prepračil, da je socialistična zveza pripravljena sprejeti takšno metodo, takšno organizacijo dela, takšen status, ki sem ga predlagal, sem se odločil da prevzamem vodstvo sveta. Drugi moj pomislek je bil politične narave. Nikoli se nisem vtikal v dnevno politiko, v politikantstvo, v boj za oblast in me to tudi ni zanimalo. Bilo pa mi je jasno, da tak svet ne bo mogel biti izven političnega prostora in moram priznati, da sem dolgo okleval. In ne nazadnje tudi zato, ker nisem več tako mlad. Navsezadnje pa so me tudi moji kolegi iz stroke nagovorili, da sem prevzel, in mi s tem izrekli zaupanje.“

Kakšni so bili pogoji in kakšen status ima svet?

„Svet je popolnoma suveren organ, neodvisen od dnevne politike, ima nalogo pomagati vsakomur, kateremu so bile kršene pravice in svoboščine ne oziraje se na to, kakšnega političnega pripadnika je, katere narodnosti in veroizpovedi. Svet se tudi ne bo oziral na to, kdo je kršil pravice in svoboščine. Vodilo svetu so predvsem vrednotna, torej pravna vprašanja.“

Kot vemo je gibanje Odbora za človekove pravice, ki ga vodi Igor Bavčar, zelo močno. Se za ustanovitvijo vašega uradnega sveta ne skriva tendenca, da bi na ta način to gibanje oslabilo, ali pa je to podpora, da bi tudi po liniji SZDL uresničili zahteve gibanja?

„Ne vem, zakaj socializem v njegovi izvirni idejni zasnovi ne bi mogel biti združljiv z demokratičnimi načeli sodobne civilizacije in kulture, zakaj ne bi mogel biti vsaj enako, če ne bolj učinkovit od drugih družbenih ureditev pri varstvu, uveljavljanju in razvoju človekovih pravic in temeljnih svoboščin...“

„Če v kaki družbi vprašanja človekovih pravic politizirajo, potem je to znamenje, da nekaj hudo škriplje v družbenih odnosih, da so razmerja moči neuravnovešena, da ima ena družbena skupina preveč moči, in da zato v družbeni politični in pravni sistem niso vgrajeni mehanizmi institucionalne in neformalne javne kontrole.“

„Mislim, da bolj to drugo. To je odziv organizacije SZDL z vsemi njenimi aspiracijami, da bi se preobrazila. To je odziv na nakopičene zahteve, je spoznanje, da je brez priznanja, spoštovanja in uveljavljanja teh pravic danes v Evropi nemogoče imeti normalno državo. Tudi zato mislim, da je to podpora tem idejam.“

Kakšen pa je sestav sveta?

„Zelo heterogen. V njem so ljudje z vseh mogočih družbenih področij, avtonomne, osebno poštene, strokovno kvalificirane osebnosti, ki obenem izražajo nazorsko in generacijsko raznolikost naše družbe. Pri tem sta zajeti tudi italijanska in madžarska narodna skupnost.“

Tovariš profesor, ste ob sestavljanju izhodišč za delo sveta mislili le na varstvo človekovih pravic v Sloveniji ali pa boste po vzoru kulturne politike preučevali in s tem posredno preko uradnih institucij vplivali tudi na varstvo pravic zamejskih Slovencev?

„O tem še nisimo razmišljali, vsekakor pa bo treba zajeti tudi to področje. V komisiji pa imamo tudi strokovnjaka iz mednarodnega prava, kamor ta vprašanja sodijo.“

Kaj menite o odnosih na Koroškem?

„Mislim, da gre pri vas predvsem za sporazumevanje strank na račun in v škodo Slovencev. To je globoko zakoreninjen emocionalni problem. Gre za določene obrambe mehanizme. Podobni problemi so na Kosovu. V Sloveniji se do Italijanov in Madžarov, ki živijo pri nas, obnašamo naklonjeno. Vprašanje pa je, kako bi ravnali, če bi postajali močnejši. Ti odnosi niso enostavni.“

Poznate Avstrijsko ligo za človekove pravice?

„Z njo nameravam vzpostaviti stik in se srečati.“

Hvala za pogovor!

Als Lektüre nahm ich das Buch des Professors an der Universität für Bildungswissenschaften in Klagenfurt Dr. Peter Gstettner „Zwanghaft-HAFT-Deutsch?“ zur Hand und las es mit Freude, obwohl, dies wegen meiner Abwesenheit und Arbeitsverpflichtungen etwas länger dauerte. Die Gedankengänge des Autors regten mich an, konnte ich doch in seinen Überlegungen zahlreiche neue Aspekte von Standpunkten und Feststellungen finden, mit welchen auch ich zutiefst übereinstimme. In seiner neuesten Arbeit sind einige schon veröffentlichte Reaktionen Gstettners auf die aktuellen Ereignisse gesammelt, die in den letzten fünf Jahren in schier erschütternder Weise den Gang der Ereignisse im Zusammenhang mit der Entstehung und mit den zum Vorschein kommenden Segregationstendenzen der deutschnational orientierten Kräfte in der Frage der weite-

ren Entwicklung des zweisprachigen Schulwesens in Kärnten begleiteten. Diesen Reaktionen fügte er noch einige neue Texte hinzu und es entstand eine sinnvolle inhaltliche Einheit, die für eine selbstständige Publikation spricht. Sie ist als Dokument einer bestimmten Zeit oder sogar eines bestimmten Zeitabschnittes konzipiert, von politischen Widersprüchen gekennzeichnet, im Spannungsfeld zwischen dem entstehenden modernen demokratischen Denken und dem Festhalten am Geist der „alten Ordnung“. Die Arbeit ist in fünf inhaltliche Kapitel gegliedert, in welchen die nähere Vergangenheit mit der Gegenwart verflochten und mit zahlreichen roten Fäden miteinander verwoben wird. Mich begeisterten gerade diese roten Fäden, die als mehrschichtiger Gedankenfluß die innere inhaltliche und logische Kohärenz der gesamten Arbeit sichern.

„Kinder sind die (ersten) Opfer!“

Auf dieser Basis ist es dem Autor zunächst gelungen zu zeigen, daß die gegenwärtige Situation im Bereich des zweisprachigen Schulwesens in Südkärnten (Stand vor Einführung des „Pädagogenmodells“ – Anm. d. Red.) das Produkt eines ständigen und ununterbrochenen Drucks der deutschnationalen Kräfte auf die Kärntner Slowenen ist, das Produkt eines Drucks, der stark genug ist, ja so stark ist, daß er in kritischen Momenten selbst von den progressiven Kräften in Österreich nicht zurückgewiesen bzw. aufgehoben werden kann. In der Erneuerung und Erhaltung dieser historischen Erinnerung werden spezifische Trends in der Entwicklung des zweisprachigen Schulwesens in Südkärnten aufgezeigt, die als obligatorische Schule im Jahre 1945 eingeführt worden ist und zu deren Besuch die Zugehörigkeit zu einer Volksgruppe nicht deklariert werden mußte. Dieser spezifische Trend stellt sich dem Autor im ständigen Bestreben der deutschnationalen Kräfte, den gemeinsamen zweisprachigen Unterricht an Kärntner Volksschulen zu beseitigen. Dieser Trend steigert sich wesentlich nach dem Jahre 1955, als der KHD mit der Kampagne gegen die zweisprachige Schule beginnt.

Der zweite rote Faden, der den Inhalt aller fünf Kapitel des Buches miteinander verbindet, ist eine subtile Beschreibung des Drucks, der auf die zweisprachige Schule, auf die zweisprachige Kultur, auf den Gebrauch der slowenischen Sprache in der Öffentlichkeit im Südkärntner Alltag und auf die slowenische Volksgruppe überhaupt von den deutschnationalen Kräften ausgeübt wird. Dieser Aspekt ist sicherlich für alle jene am Informationsleben und die dortigen Ereignisse von außen oder von weitem verfolgen. In dieser Darstellung gelingt es dem Autor, die Atmo-

sphäre zu vergegenwärtigen, wonach das Wesen des Drucks auf Minderheit nicht in großen Konflikten oder in irgendeinem manifesten Konflikt liegt, sondern in den „kleinen“ Vorkommnissen, Äußerungen und in den täglichen Verhältnissen, die im Alltag vertuscht werden können, die nicht die Aufmerksamkeit der Medien, der Öffentlichkeit auf sich ziehen, sich aber daher umso fester als bössartige heimtückische Krankheit in der Seele des Nationalbewußtseins des Individuums ansiedeln, das daher immer ängstlicher seine Herkunft bekennt und sie allmählich sogar zu verheimlichen versucht. Neben den großen Aktionen ist es gerade der subtile und perfide tägliche Druck, der den Kern der brutalen und ständigen Pression an den Kärntner Slowenen darstellt. Hinter dieser perfiden Form des Drucks kann aber auch die opportunistische Ausrichtung der lokalen Behörden stehen, vor allem der Schulbehörde, die bei den verschiedenen schulischen Veränderungen im letzten Jahrzehnt häufig „vergessen“ haben, daß in Südkärnten ein spezifisches Schulwesen praktiziert wird, dem die allgemeinen Änderungen in der Entwicklung des zweisprachigen Schulwesens als auch das Zusammenleben, die Verständigung und gleichberechtigte Beziehungen der beiden Volksgruppen miteinander verhindert – will Gstettner darstellen, was ihm auch gelingt.

Dabei beruft sich der Autor auf den richtigen fachlichen pädagogischen Standpunkt, daß der Sinn des Unterrichtes in der Sprache der Minderheit in der Schule nicht aus dem Recht hervorgeht, daß jeder, der will die Sprache erlernt, sondern daß die zweisprachige Schule die Grundbedingung einer zweisprachigen Kultur ist, daher die Kenntnis beider Sprachen eine notwendige Voraussetzung für ein Zusammenleben ist und für die Überwindung aller Formen des Eth-

nozentrismus. Der obligatorische Unterricht in beiden Sprachen für alle Kinder in einem zweisprachigen Gebiet ist die einzige fachliche pädagogisch akzeptable Lösung. Dabei werden von Gstettner wesentliche Ursachen der gegenwärtigen und vergangenen Versuche der Abschaffung des gemeinsamen Unterrichtes für alle Kinder aufgezeigt. Diese Ursachen liegen in den Tendenzen nach der Verdrängung und Entwurzelung der Zweisprachigkeit aus der Umgebung und aus dem öffentlichen Leben überhaupt; die Kinder, die den getrennten Unterricht besuchen müssen, sind die Opfer dieser Tendenzen.

Obwohl sich der Autor bei der Darstellung seiner Überzeugung und beim Argumentieren ständig mit den politischen Standpunkten der Gegner der zweisprachigen Schule auseinandersetzt und seine Sympathien auf Seiten der slowenischen Volksgruppe liegen, wird er aber nie politikasterhaft, was charakteristisch ist für jene Seite, mit welcher er polemisiert. Und zwar deshalb nicht, weil seine Argumente nicht nur einer gefühlsmäßigen Beziehung und Sympathie entspringen – obwohl ihm das von oberflächlichen und aggressiven Lesern vorgeworfen wird – sondern seiner humanistischen Orientierung und der Vision einer interkultur-

Univ.-Prof. Dr. Peter Gstettner

Peter Gstettner

Zwang-HAFT-Deutsch?

Über falschen Abwehrkampf und verkehrten Heimatdienst

Drava/SZI

Peter Gstettner: *Zwang-HAFT-Deutsch? Über falschen Abwehrkampf und verkehrten Heimatdienst. Ein friedenspädagogisches Handbuch für Interkulturelle Praxis im „Grenzland“.* 233 Seiten. Herausgegeben vom Slowenischen wissenschaftlichen Institut. Drava Verlag, Klagenfurt/Celovec 1988.

ellen Erziehung als grundlegenden Wert, mehr noch, als Grundbedingung für die Existenz und Entwicklung der Menschheit in all ihrer nationalen und kulturellen Vielfalt. Diese Überlegungen, die den Kern der Auseinandersetzung des Autors mit der Mentalität des nationalen Abwehrkampfes und der Segregationspolitik jeglicher Schattierung bilden, sind meiner Überzeugung nach der qualitativste inhaltliche Teil des Buches.

Mit dieser Vorgangsweise ging Gstettner über das pragmatische Politikasterniveau hinaus, das von den deutschnationalistischen Kräften bei der Abschaffung des gemeinsamen zweisprachigen Unterrichtes aller Kinder verfolgt wird. Die Argumente des Autors entstammen der Überzeugung, die sich in der modernen Entwicklung der Gesellschaftswissenschaften zweifellos durchgesetzt hat, daß nämlich das Recht auf den Gebrauch der Muttersprache ein Grundrecht des Menschen darstellt. Dabei geht es natürlich nicht nur um das Recht auf Unterricht in der Muttersprache, sondern um den Gebrauch der Muttersprache in der sprachlichen Kommunikation. Dabei geht der Autor vom Grundsatz aus, daß sich der Mensch nur in der Muttersprache als Mensch verwirklichen kann. Daher bedeutet die Muttersprache für den Autor nicht nur ein Unterscheidungsmerkmal eines bestimmten Volkes oder einer bestimmten Kultur, sondern auch ein Mittel zur Selbstbestätigung und Selbstbehauptung des Menschen als Individuum. Die Zweisprachigkeit ist die Grundlage für das Verständnis der anderen und der eigenen Kultur, ist eine Möglichkeit, den Ethnozentrismus zu überwinden sowie eine Möglichkeit für die Realisierung des Menschen als Mitglied der menschlichen Gemeinschaft. Daher trägt die zweisprachige Schule bzw. das Kennenlernen der Sprache und Kultur der Minderheit und Mehrheit nicht nur zum Zusammenleben bei, sondern auch zur Selbstverwirklichung des Menschen.

Im Kampf um die zweisprachige Schule hat Gstettner keine po-

litikasterhaften Hintergedanken oder Abgrenzungen, es ist ein Kampf um eine bessere Verwirklichung des Einzelnen, um eine höhere Lebensqualität, ein Kampf um eine einfache nationale und soziale Harmonie und gegen jeglichen Ethnozentrismus und kulturellen Rassismus. Das ist der einzig mögliche unabhängige Standpunkt der pädagogischen Wissenschaft im Verhältnis zur Kindererziehung und deren Unterricht in einer zweisprachigen Gemeinschaft.

Von diesem zentralen roten Faden wird von Gstettner auch der nächste logisch abgeleitet: besonderes Augenmerk ist auf die Verbesserung der Qualität des gemeinsamen und obligatorischen zweisprachigen Unterrichtes auf diesen Schulen zu legen. Dabei stellt er einige Vorschläge, die von einigen zweisprachigen Lehrern bzw. an der Universität in Klagenfurt als Alternative zu den Anregungen der deutschnationalistischen Kräfte entstanden sind, vor. Die Erstellung und Vorbereitung dieser Vorschläge hat wiederum mit Politikastertum, was ihm seine Gegner vorwerfen, nichts zu tun.

Dabei muß objektiv festgestellt werden, daß der Standpunkt des Autors in diesem Punkt den Fürsprechern des sogenannten „Kärntner Pädagogenmodells“ am entschiedensten widerspricht. Das Ziel dieses Modells und seiner Väter ist nämlich nicht – und was es auch nie – die Unterrichtsqualität in der zweisprachigen Schule zu verbessern, lehnen sie doch alle Vorschläge in diese Richtung ab. Ihr (einziges) Ziel ist die Abschaffung des gemeinsamen zweisprachigen Unterrichtes. Es geht ihnen also nicht um eine pädagogische, sondern um eine politische Sache, um die Beherrschung der slowenischen Minderheit. Daher war es auch nicht schwer zu beweisen, daß das „Pädagogenmodell“ lediglich den deutschnationalen politischen Zielen dient – und nicht der Entwicklung der Kinder.

Dr. Zdenko Medveš, Univ. Dozent an der Philosophischen Fakultät der Universität in Ljubljana

(Übersetzt aus dem Slowenischen: Vida Obid. Der Rezensent schrieb diese Zeilen im Frühjahr 1988, also noch vor der parlamentarischen Beschlußfassung des Kärntner Schultrennungsmodells). Dr. Z. Medveš ist Vorsitzender des Pädagogenverbandes Sloweniens.

BOŽIČNA

PRILOGA

1988

Vsem bralkam in bralcem, članicam in članom,
sodelavcem, prijateljem in somišljenikom želijo

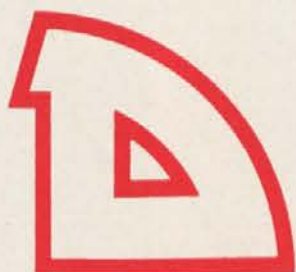
**prijetne praznike
in srečno
novo leto 1989:**

Uredništvo in uprava
SLOVENSKEGA VESTNIKA

Slovenska prosvetna zveza
Zveza koroških partizanov
Slovensko šolsko društvo
Zveza slovenskih žena

Slovensko planinsko društvo
Zveza slovenske mladine
Slovenska kmečka zveza
Zveza slovenskih izseljencev
Slovenska športna zveza
ZVEZA SLOVENSКИH
ORGANIZACIJ

Prijetne praznike
in mnogo
uspeha
v novem letu

želi

DRAVA

ZALOŽBA · KNJIGARNA

CELOVEC · Paulitschgasse 5-7
☎ 0 46 3 / 55 4 64

TISKARNA

CELOVEC, Tarviserstraße 16
☎ 0 46 3 / 50 5 66

Poglejmo s Tevžejevimi očmi!

VINKO WIESER

Prihodnjo sredo si bodo ljubitelji filmov končno lahko ogledali igrani film „Tevžej“, 20 minutni črno-beli amaterski eksperimentalni film, ki brez dialogov posega v vaško življenje naših krajev. Toda Tevžej ni samo posebnost, ob rob potisnjeni človek iz naših krajev, bil bi lahko od kjer koli. Tevžejevi pogledi na vaško življenje so zagotovo svojstveni, ustvaril si je lastne predstave o svetu – in ni rečeno, da stvari in dogajanje

ne bi smel videti ostreje, pravilneje...

Živahna razprava po filmu o razmerah na vasi bi bila prav gotovo na mestu.

Miha Dolinšek in Marjan Sticker sta že leta 1985 načrtovala snemanje igranega film po literarni predlogi. V mislih sta imela „Tantadruja“ Cirila Kosmača. Priskrbela sta si tudi že filmski material, toda do realizacije ni prišlo. Zato pa sta se vprašala, zakaj ne bi posnela film z lastnim scenarijem, po lastni zasnovi.

V aprilu 1986 je dokončno

dozorela odločitev za samostojen film, ki ga je bilo treba realizirati neodvisno.

Miho Dolinška je že ves čas srbelo, da bi ustvarili nekaj filmsko zahtevnejšega. Bil pa je tudi edini, ki je imel s filmom tudi že določene izkušnje. Marjan Sticker pa je imel izkušnje z režijo iger, s celotnim gledališkim dogajanjem in pantomimo. Ko sta z Mihom razpravljala o „Tevžeju“ je Marjan ravno študiral gledališče v Parizu in zato je bilo skoraj „logično“, da sta dokončno zasnovo filma izoblikovala na daljših pogovorih v Parizu. Scenarij je napisal Marjan Sticker, organizacijske priprave (iskanje ljudi in krajev ipd.) pa je prevzel Miha Dolinšek.

V poletju 1986 sta se režiser in snemalec temeljito pogovorila z malo skupino idealistov (glej zgoraj), s katerimi sta nato v 8 dneh posnela za dve uri in pol filmskega materiala. To je bilo neverjetno dejanje, kajti brez izjeme nihče še nikoli ni imel opraviti s filmom. 12-glava ekipa je v 15 koroških krajih (od Grpič na Zilji do Čirkovč v Podjuni) skupaj s 50 igralci in številnimi pomagači in darovalci opravila vsa dela!

Ob tem so se veliko naučili. Še trša šola za Marjana Stickra pa je bila montaža filma na RTV Ljubljana. Treba si je bilo organizirati podpore in premagati birokratske ovire. In: montaže trgajo režiserju srce in dušo, pravijo, filmske posnetke mora skrajšati na najbistvenejše slike. V največjo pomoč mu je bil Jovka Jovanović, svobodni filmski delavec in producent iz Beograda, ki je pomagal najti ritem filma in odstraniti nepotrebne, dolgovezne pasaje. Ostati mora namreč le bistvo, glavna režiserjeva optična, čustvena izpoved.

„Pri zasnovi filma sem

izhajal iz svojih korenin“, pravi Marjan Sticker, „delal sem iz notranje potrebe“. „Čimveč smo hoteli delati s filmskimi sredstvi, čimmanj z jezikom, šlo je za izpovedne slike.“ Nenazadnje je to tudi odraz naše jezikovne situacije; marsikdo ostaja brez besed, pravi Miha Dolinšek.

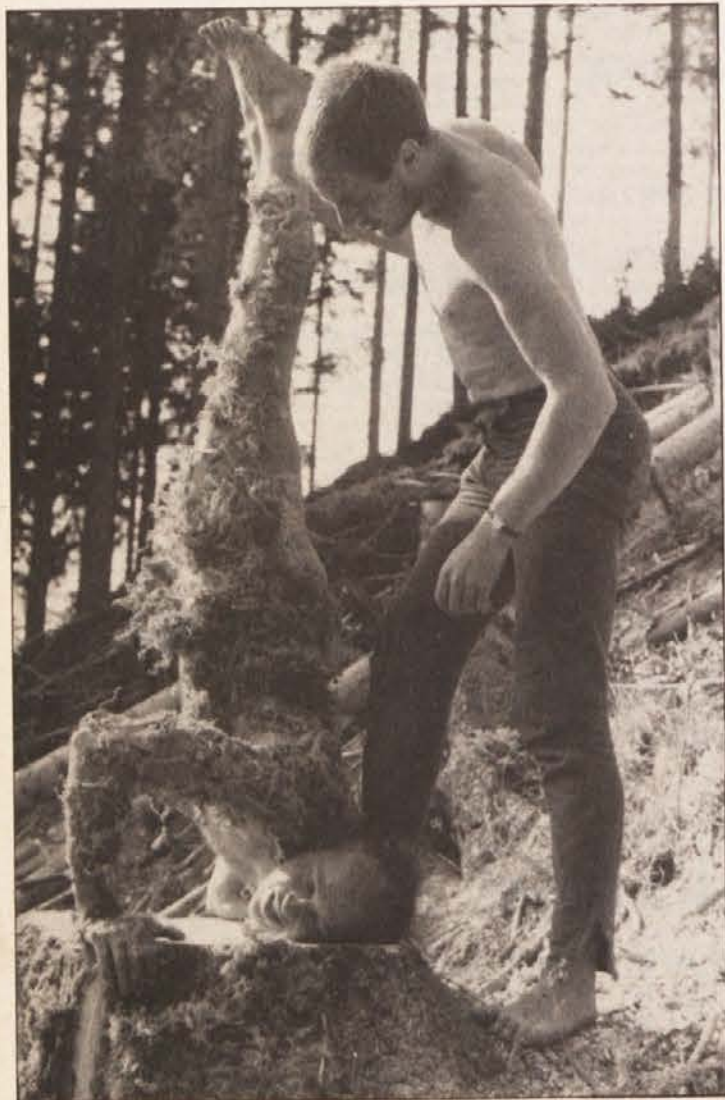
V filmu gledamo na eni strani usodo „Tevžeja“, dogajanje pa sledimo tudi z njegovimi očmi, vidimo tradicionalno vaško in versko življenje, posiljevanje, gostilniške dogodke, podiranje dreves, ruvanje korenin...

Film TEVŽEJ

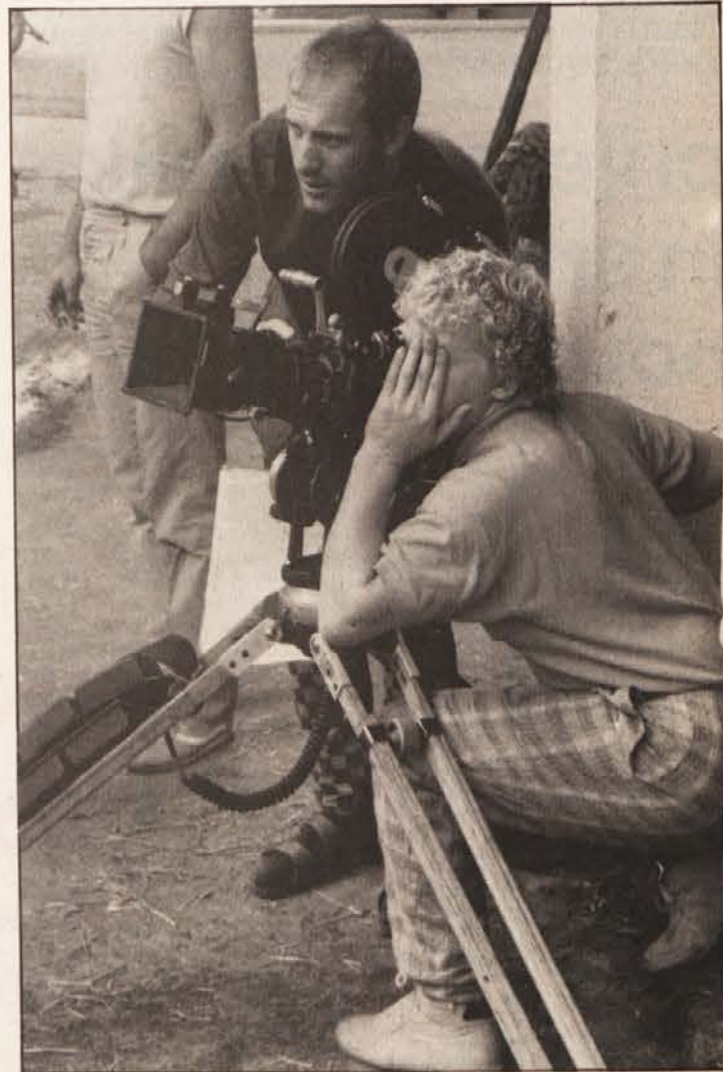
TEVŽEJ – amaterski film, črno-bel, 20 minut. Scenarij in režija: Marjan Sticker, snemalec: Miha Dolinšek.

Med drugim igrajo: Mihi Mischkulnig (Tevžej), Emi Hudobnik (mati), Mirko Tratar (grobar), Janko Zwitter (bogat kmet), Bertl Wuttej (podjetnik), Vinko Wieser (lovec/vojak), Rezika Valentinitš st. (babica), Rozka Tratar (nosečnica), Bernadka Urank (doječa mater), Tanja Urank (otrok), Marko Trampuš (mesar), Jože Broman (berač) in okoli 40 drugih oseb.

Filmska ekipa: Milka Hudobnik (organizatorica), Rezka Kanzian (kostumografka), Romana Kanzian (sekretarka), Sigi Kolter (pomočnik pri organizaciji), Franc Merkač (organizacijski in psihološki svetovalec), Hubert Pichler in Jožef Sticker (tonska snemalca), Petra More (montažerka), Jovka Jovanović (mentorstvo montaže), Štefan Merkač (asistent snemalca), Janez Hrovat (mentor snemanja); glasba: Jörg Errenst, Herby Mraz, Primus Sitter, Jožef Sticker, Hannes Valuschnig; Rasto Novakovič (filmski trik), Igor Zaloš (mešalec tona).

„Tevžej“ vsrkava sokove štora in zraščja z njim

Režiser Marjan Sticker in snemalec Miha Dolinšek (levo) pri delu

Koroški slovenski pesnik Gustav Januš sodi danes med najvidnejše slovenske besedne ustvarjalce. V zadnjih letih si je ustvaril renome tudi pri nemško govorečih bralcih in v prostoru sosednjih dežel. Medtem je prejel že več nagrad (tudi za likovno ustvarjanje), med njimi Petrarkovo in nagrado Prešernovega sklada. Izšla je že druga izdaja njegovih pesmi v nemščini, ki jih je prevedel Peter Handke. To in še marsikaj je bilo povod, da smo se z Janušem dogovorili za pogovor, ki ga je z njim opravil naš urednik Andrej Kokot.

Nočem biti prerok, rad bi bil posrednik...

SV: Tvoje ime se je pojavilo v začetku šestdesetih let, bil si med prvimi sodelavci literarne revije Mladje, ki je nekateri niso jemali preveč resno. Kaj Ti je to pomenilo?

Januš: Počutil sem se zelo dobro. Revija Mladje mi je dala možnost, da se lahko izrazim tako kot pišem. Tedaj smo hoteli ustvariti novo zvrst poezije in proze ter likovne umetnosti. Kako priti do novega izraza, do novih oblik in za koga pisati, je bilo seveda drugo vprašanje. Težko se je bilo podati na svojo pot iskanja in pri Mladju smo lahko pisali neobremenjeno. Pisal sem pesmi v vsakdanji govorici, tako je prišlo do neke vrste socialno-družbene kritike, ki pa ni bila namenjena nekaterim osebam, bila je pač odraz mojega gledanja na življenje, seveda tudi na družbo. Da bi me razumeli vsi, sem pisal v vsakdanjem jeziku. In če se s tem resno ukvarjaš se ob delu razvijajo nove izrazne oblike, tako da si tudi sam presenečen. S svojim iskanjem nadaljujem še sedaj.

SV: To se pravi, da se je pesem ob delu razvila in ni bila poučna, ne ideološka in ne obžaljoča.

Januš: Ob tej pesmi sem spoznal svet, v katerem živim in iščem več možnosti za oblikovanje.

SV: Pri tem je najbrž opravljena pripomba, da tvoja poezija ni bila tako hitro opažena kot bi morala biti. Nekateri celo trdijo, da Januš brez Handkeja ne bi pomenil toliko. Kaj praviš k temu?

Januš: Pesmi sem pisal že, ko sem Petra Handkeja poznal samo kot sošolca v internatu.

Pesmi sem pisal iz nekega nagiba, iz ustvarjalne radovednosti in potem ugotovil, kako se vse to razvija. To mi je bilo v nekakšno spodbudo,

človek dobi veselje, celo strast in hoče pisati dalje. Pesmi postanejo zanimive in potem pride nekdo, kot Peter Handke, in vse postane tako neosebno, splošno. Handke me je spodbujal k pisanju in še danes vpliva name, da pišem.

SV: Odmevost tvojih pesmi je čedalje večja, to je vendar lepo priznanje za pesnika.

Januš: Seveda me veseli, če s pesmimi lahko prekoračiš deželne in državne meje. S pesmijo lahko najdeš bralce ali sopotnike, take, ki se zanimajo za literaturo; tako postane književnost skupni jezik tolerance, ki bi lahko vladala tudi na drugih področjih. Vesel sem bil dolgega pisma iz Švice, v katerem mi neki učitelj izraža občudova-

nje do moje poezije, ki jo je odkril v moji zadnji zbirki.

SV: Prejel si več nagrad, med njimi mednarodno Petrarkovo nagrado in nagrado Prešernovega sklada. Kakšen je tvoj odnos do take časti?

Januš: Najprej moraš biti do svojega dela samokritičen in če potem nekdo to spozna za dobro (čeprav to ni glavni namen pisanja), te veseli. Jezi pa me, če nekateri pravijo, da vedo, kaj je objektivno dobro in kaj slaba literatura. To je danes zelo zapletena stvar. Spoštujem pa ljudi, ki o umetnosti precej dvomijo in se neki objektivnosti približujejo s samokritičnim spoštovanjem. O tem sodim tako, da tisto, kar mi je všeč občudujem, tisto, kar pa ne, pa zamolčim.

SV: Kako bi se nam predstavil kot likovni ustvarjalec?

Januš: Pri slikanju je približno enako kot pri pesnjenju, razlika je v tem, da gre tam za izražanje v barvah, v liriki pa to nadomestijo besede. Morda imam zaradi tega do barv še bolj intenziven dostop, ker se v sliki morda hitreje vidi razvoj, ki preseneča. Ob delu v likovni umetnosti potem hitreje dobiš dostop do tega nevidnega, še ne oblikovanega sveta. V tem je tudi čar umetnosti, ki zbuja strast in pogum do pustolovščine.

SV: Si tudi podpredsednik Društva slovenskih pisateljev v Avstriji. Kaj Ti pomeni to združenje?

Januš: O tem sem že več-

Gustav Januš

se je rodil 19. 1. 1939 v Selah; gimnazijo je obiskoval na Plešivcu, učiteljske v Celovcu; deluje kot učitelj v Šentjakobu v Rožu. Januš je bil med ustanovitelji revije Mladje, v njej je objavil največ svojih pesmi, sodeluje pa tudi v raznih avstrijskih in slovenskih revijah. Prvo pesniško zbirko P(e)s(m)i je izdal leta 1978 pri Državni založbi Slovenije, potem pa so sledile izdaje zbirk pri založbi Suhrkamp (leta 1983 v prevodu Petra Handkeja), Založbi Obzorja in Mohorjevi založbi, pravkar pa je pri Residenz Verlag izšla dvojezična zbirka Ko bom prekoračil besedo, prav tako v prevodu Petra Handkeja. Njegova najnovejša pesniška zbirka pa bo v kratkem izšla pri Založbi Drava.

Gustav Januš je za svoje literarno in likovno delo prejel več nagrad, med njimi nagrado Prešernovega sklada, Petrarkovo nagrado in stipendijo avstrijske Literar-mechane. S svojo družino živi na Breznici pri Šentjakobu v Rožu. Je član DSPA in kandidat za sprejem v članstvo avstrijskega PEN-Cluba.

krat razmišljal. Zato bom rekel, da se rad solidariziram z ustvarjalci in želim, da bi ob svojem delu uspeli. Mislim, da bi društvo k temu lahko kaj pripomoglo, ker bi v skupini lahko več dosegli, zato je zame to društvo tudi važno. Po drugi strani pa tudi mislim, da je prav, če vsak član išče svojo pot in da zato ni treba dobiti dovoljenja, če kdo izven društva kje kaj objavi ali nastopi.

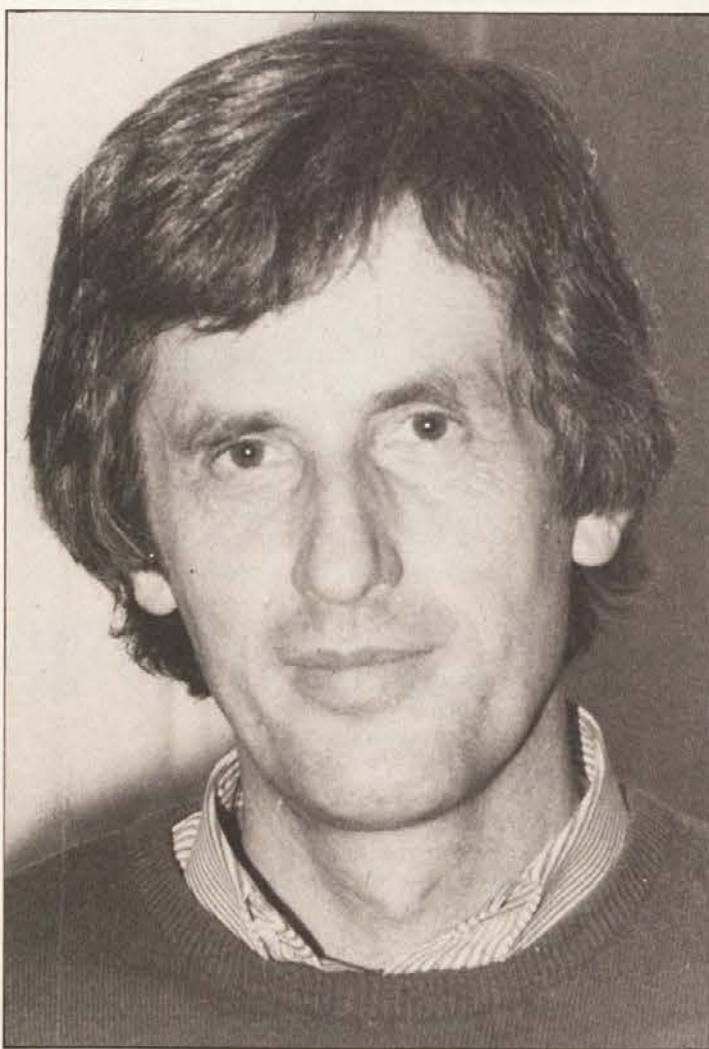
SV: Med kakšne umetnike se prištevaš, med angažirane ali tiste, ki to odklanjajo?

Januš: Nočem biti vzvišen umetnik, hočem biti med ljudmi. Umetnost te privede do tendence, ki je pogoj za skupno življenje. In že samo to bi bilo dovolj, namreč, če bi s kulturo in umetnostjo dosegli samo ta namen. Moja angažiranost pa se izraža v tem, da povsod, kjer nastopam, berem tudi v slovenščini.

SV: Kaj sodiš o svojih kolegih – tistih, ki tudi pišejo?

Januš: Uspehi mojih kolegov me veselijo, veselim se z njimi in jih občudujem, če dosežejo kak uspeh. Veseli me, da nam je uspelo prestopiti v širši sodobni ustvarjalni svet in se lahko prištevamo k širšemu literarnemu svetu. O tem, kako in kaj pišejo drugi, ne bi rad sodil. Skušnje kažejo, da včasih nismo objektivni. A knjige, slike in glasba, vse to po daljšem času postane naša kultura, ki jo v tem trenutku morda ne cenimo dovolj.

Tako tudi za Mladje ni bilo razumevanja, k sreči pa nismo odvisni od raznih ustanov, pevskega in narodnega okusa, ki bi radi videli, da bi ustvarjali v stilu folklorne in jim peli hvalnice. Zato nočem biti prerok, rad pa bi bil posredovalec med vidnim in nevidnim svetom, želel bi, da bi ljudje postali radovedni.

Gustav Januš in Peter Handke na predstavitvi prve zbirke njegovih pesmi v nemščini. Januš pogosto nastopa na literarnih branjih doma in v tujini. Ob takih nastopih dosledno bere dvojezično in tako izpričuje svoje slovensko poreklo.

Slika: Kokot

Gegci

Stric komaj verjame svojim očem;
gegec močvirni v drevesu sedi,
maha navzdol in se smeji:
„Tega me je naučil prijatelj Roko.“
„Kdo pa je Roko?“ sprašujejo vsi.
„Skalnati gegec. Naučil me je plezati
v drevo visoko, jaz njega,
kako se v vodi potopi.
Poskusite vendar zdaj še vi!
Naučili se boste brez težave,
ker gegci otroci so bistro glave.“

Kjer najvišje so čeri,
rdečih gegcev zbor sedi,
šepetajo in šušljajo:
„Pozor, pozor! Nekdo gre gor –
zelen je zelo,
sovražnik bo to!“
Teta zapiha vanj prav grdo:
„Pometla te bom v prepad preko roba,
strupeno zelena, ogabna grdoba!“
Ko je Roko dejal:
„Dragi bratranci, prav lep pozdrav!“

ga je teta že pograbila,
da bi ga prav pošteno nabila,
a v zraku kot blisk obrne se Roko,
hop! čez razpoko
kot žoga zleti
in že sred vodnega slapa stoji.

„Kaj ni to Roko?“
so vsi očarani gegci zapeli
silno veseli.
„Sem glejte!“ kliče Roko,
„pokazal bi vam,
da plavati znam –
in plavanje je zabava!“
Uboga tega Otiti
v strahu grozno zakriči:
„Ne! To se ne sme! Ne skoči navzdol!“
Medtem ko teta omedli,
se Roko z brzino v globino spusti.

Tam čofota, plava sem in tja, se potopi in se smeji:
„Tega me je prijatelj Gil naučil.“ „Kdo pa je Gil?“
sprahuje ves zbor.
„Močvirnati gegec.
Pokazal sem mu, kako se pleza navzgor,
on meni, kako se potaplja in plava.
Bratranci, kaj ne bi poskusil vsak sam?
Besedo vam dam, naučili se boste brez težave,
ker gegci otroci so bistro glave.“
Pljusk, pljusk, so vsi gegci mali
pogumno na glavo v vodo poskakali.
Teta se je iz nezvesti zbudila
in prav rada z njim navzdol bi skočila.
Zato pa teta Otiti šteje do tri in zamiži:
„Hop! Z dovoljenjem!“ zakliče glasno
in pljuskne na glavo na rep v vodo.

Po poti močvirni, po skalnati poti,
gegci gredo si končno naproti.
Zeleni z nižave in rdeči z gore
po šapicah urnih si bliže hite.
Roko in Gil pred vsemi sta šla.
Potem pa je praznik, ogledajte si ga;
z vikom in krikom je to veselica
in zraven imajo še teta in strica.

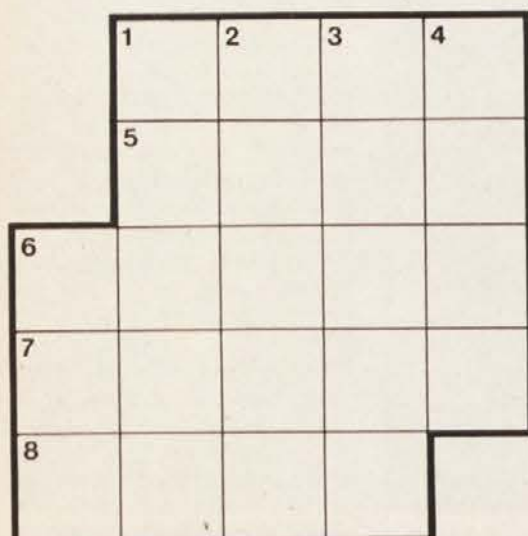
Odlomek iz zgodbe „Gegci“ smo si izposodili iz dvoje-
zične slikanice „Die Geggis – Gegci“, ki jo je v letošnjem
knjižnem daru izdala Mohorjeva založba. Besedilo je
napisala Mira Lobe, v slovenščino prevedla Sonja
Wakounig, ilustracije pa je prispevala Susi Weigel.

Križanka za najmlajše

Besede, ki jih boš uganil s pomočjo spo-
dnjih opisov, vpiši v križanko vodoravno:

1. atletska disciplina (v daljavo, v višino, ob palici)
5. koroško mesto ob jezeru z istim imenom; tudi rojstni kraj največjega slovenskega pesnika Prešerna v bližini Radovljice na Gorenjskem

6. splošno ime za žival z repom; tudi nekdanje težko kladivo na vodni pogon v kovačnicah (beseda je sestavljena iz istih črk kot beseda PREČA ali PEČAR)
7. pripomoček za ljudi, ki slabo vidijo, naočniki
8. država ob Gvinejskem zalivu v Zahodni Afriki (njeno glavno mesto je Akra)

Naslednje besede pa vpiši navpično:

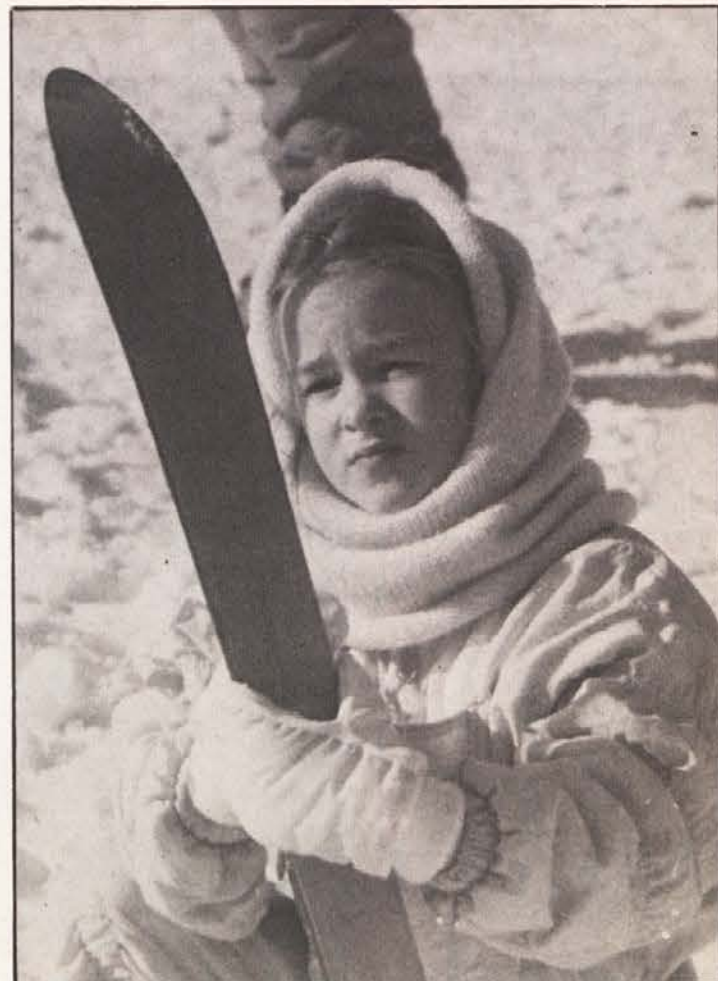
1. preprosta svetilka valjaste oblike iz voska; v njeni sredini je vrstica, ki jo prižgemo
2. junak povesti slovenskega pisatelja Frana Levstika (Martin); na Dunaju je v dvoboju premagal strašnega Brdavsca
3. področje ob vodi, obrežje
4. splošno ime za plazilca brez nog, s kožo, ki jo pokrivajo luske (gad, modras)
6. izrastek na glavi krave ali bika; tudi glasbeni instrument (na primer lovski ..., poštni ...)

sestavil Jože Petelin

(Rešitev na 4. strani)

Rešitev uganke „Za bistro glave“:

Pravilna strazarjeva pot: 1-2-3-10-9-8-7-6-15-14-13-19-20-16-17-11-12-4-5-1.

Da bo v počitnicah le dosti snega

Miška na obisku

Miška smuknila je v luknjo, se oblekla v črno suknjo, dala šopek si za pas, jo mahnila k muc v vas.

„Dober dan, preljubi muc!“ rekla je in – buc, buc, buc! – ga s tačico pod nosom malo požgečkala je za šalo.

Muc je bil strašno vesel. Ganjen miško je objel, potlej z vsem ji je postregel, kar v omari je dosegel. Pozno v noč sta se gostila, jedla sir in mleko pila, pela, rajala – ho, hop! – da se tresel je ves strop.

Kaj nazadnje muc je storil? Ali miško je umoril? Kaj še! – Od ljubezni same rep je odgriznil ji, potep!

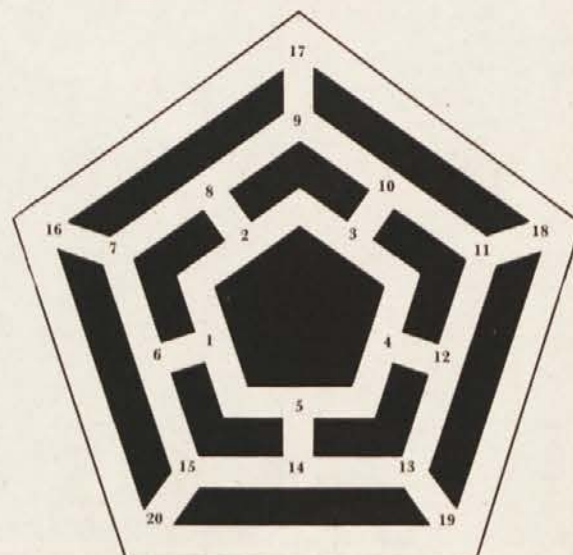
Pesem nagajivka

Zima, zima bela
vrh goré sedela,
vrh goré sedela,
pa tako je pela,
pa tako je pela,
da bo Mirka vzela,
da bo Mirka vzela,
ker on nič ne dela,
ker on nič ne dela,
ker on nič se ne uči –
čaki, čaki, Mirko ti!

Za bistro glave

Zaščita – Muzej z dragocenimi slikami je treba zaščititi. Stražarji morajo stalno nadzorovati muzejsko poslopje. V 10 minutah mora stražar kontrolirati vse točke, ki so označene s številkami. Ni mu pa treba prehoditi vseh hodnikov. Od točke do točke sme hoditi le pol minute. Začenja pri točki 1. Kakšna je njegova pot?

Rešitev najdete na 20. strani.

„... Korakamo v temni noči. Če se ponoči naenkrat zbudiš, si moraš misliti: zdaj tvoj ati koraka in biti moraš ponosna...“

„... Ati je rad vojak, če ve, da ima tako pridne otroke, ki jih sme varovati pred hudobnimi sovražniki.“

„... Führer ima težak položaj, vendar vse stori za nemške otroke, da se jim bo v življenju godilo dobro in da bodo napravili še mnogo dobrega...“

To so izvlečki iz pisem, ki jih je pisal nemški oficir in prepričan nacionalsocialist svojim hčerkama. Ena izmed njih, Christina Thürmer-Rohr, jih je objavila v knjigi „Vagabundinnen“ (Orlanda Frauenverlag 1987). Analizirala jih je glede na svoj globlji pomen in prišla do sledečega zaključka: Manipulira se z občutki deklet (v tem primeru hčera) na način, ki ga ni moč spregledati.

Vojaški strategji zatrjujejo, da so ženske-vojaki kljub nosečnosti zanesljivejše.

Obe sliki: Wochenpresse

Manipulirajo z občutki deklet...

Zastavila si je vprašanje, kako otroci sploh lahko spoznajo resnico, če pa jim jo prikrivajo z namenskimi lažmi? S tem je hotela opozoriti na to, da je razvijanje občutka ponosa na moško vojaštvo možno le preko odnosa dekle-moški, žen(sk)a – mož. Žen(ke)e in dekleta so hoteli pripraviti do tega, da brezpogojno verjamejo v to, kar jim sugerirajo oficirji in (večinoma moški) oblastniki: „Bodite nam hvaležne, bodite ponosne na nas, saj vse to delamo za vas!“

Kaj so vojaški strategji resnično storili za nas, nam je pokazala vojna. Toda kljub njenim posledicam in katastrofam se še preveč ljudi ni izučilo. Naš planet je bolj kot kdajkoli poln uničujočega konvencionalnega in jedrskega orožja. Vojaški proračuni požrejo vse več denarja. In spet smo tako daleč, da skušajo z raznimi vabami pritegniti ženske, da soprispevajo k militarizaciji družbe. Kakšen naj bi bil ta delež in do kakšne mere so ženske sploh pripravljene podpirati oborožitvene cilje, naj pokaže naslednja diskusija, ki se je pred nedavnim pričela v Avstriji.

„Ženske naj bi v vojski na prostovoljni osnovi dobile vse možnosti, ki jih imajo

moški.“ To mnenje zastopata Felix Ermacora in Michael Inkrath, pristojna za vojaška vprašanja znotraj ljudske stranke. S tem sta sprožila razpravo, ki prav ilustrativno in nazorno kaže, da ženskam vsaj v doglednem času ne bo treba zagrabit za puško: Vse preveč je glasov, ki se ne morejo sprijazniti z načrti omenjenih gospodov.

Le kaj se bodo ženske silile v področje, ki je eno izmed redkih, kjer še popolnoma vladajo moški, si je očitno mislil Alois Roppert, pristojni za vojaška vprašanja znotraj socialistične stranke, ko je utemeljeval svoj „ne“ za vključitev žensk v vojaško službo. Temu ustrezen je tudi njegov glavni pomislek: Ženske ne smejo k vojakom zato, ker so higienske razmere in sanitarne naprave pod vsako kritiko. Sicer pa bi si lahko predstavljal ženske kot „vzdrževalke sistema“ in kot nameštence v vojaških upravah. Že bolj konsekvентno stališče je zavzela državna sekretarka za ženska vprašanja Johanna Dohnal, ki je predlog „striktno“ zavrnila in dejala: „Če bo ta tema dejansko postala aktualna, potem jo bomo rade zgrabile. Toda to bo pomenilo borbo“. In če se že govori o „prostovoljnosti“, zakaj potem ne tudi „prostovoljnost“ za moške.

Proti predlogu svojih strankarskih kolegov se je izrekla tudi ministrica za družinska vprašanja Marlies Flemming, ki je dejala: „Devet mesecev je dovolj. Ženske s tem, da rojevamo otroke, doprinasamo pomemben prispevek državi. Sicer pa sem zelo za to, da dobijo ženske v okviru vojaške uprave razne možnosti za delo, toda ne v uniformi ali celo s kakim orožjem. Od žensk v vojaški službi tudi ne pričakujem emancipacijskih impulzov.“ V tem smislu se ji je pridružila tudi Rosemarie Bauer, zvezna voditeljica ženskega gibanja (VP) in dodala, da je vzgoja otrok za ženske bolj pomembna kot vojaška služba.

„Tako dolgo, dokler ne bo istih mezd za isto delo, se mora predlog Ermacore vrednotiti kot posmehovanje pravih emancipacijskim prizadevanjem“ se je jezila Freda Meissner – Blau, bivša voditeljica Zelene alternative, češ da je „usmrčevalni trening – in vojaška služba ni nič drugega – korak v napačno smer.“

Razprava o vključevanju žensk seveda še ni zaključena, čeprav je pravkar pričeta, a že predčasno prekinjena. Na vsak način: minister za obrambo Robert Lichal se misli tega problema lotiti šele

v naslednji legislaturni periodi, čeprav številčno močni „Milizverband“ stremlji za tem, da bi se to vprašanje obravnavalo že letos jeseni. V ta namen je že sestavil delovno skupino „Ženska v zvezni vojski“.

Kajpada, ženske pri razmišljanju in odločanju vojaških strategov niso soudeležene, čeprav jih le-ti v vedno večji meri smatrajo za „nepogrešljivo oporo“ njihovim načrtom. Zakaj? Očitno je, da militarizacija Avstrije narašča, da pa hkrati nazaduje število moških, ki bi lahko opravljali vojaško službo. Analize kažejo, da bo naslednje leto uniformo obleklo „le še“ 44.600 moških, to število pa se bo do leta 1996 znižalo na 35.100. S tem bo predvidoma dosežena „najnižja točka“. Dovolj vzroka torej, da bodo militaristi skušali ženske z vsemi silami pridobiti za svoje namene. Nervoza je vsekakor precejšnja. „Rešitev iz zagate“ pa naj prinašata dve možnosti. Prva je ta, da se ženske čimprej vključijo v vojaško službo, druga pa, da bo na razpolago spet dosti vojaških obveznikov.

Položaj je jasen: ženske bodo center, ki vzdržuje navzven stremeča moška militaristična prizadevanja in to

včasih celo pod lažno pretezo „enakopravnega vključevanja žensk v vojaško službo“. Čeprav je vse to znano, nekatere vidne predstavnice konservativnega ženskega gibanja to (namenoma) nočejo razumeti. Če se na primer Marlies Flemming jasno izreka proti služenju žensk v uniformi, hkrati pa podreja materinske funkcije državnici celoti, pravtako kot odobrava zaposlitev žensk v vojaški upravi, ne počenja nič drugega kot to, kar ji poveljuje „moška logika“, namreč: ženska mora moškemu uga-jati, služiti, ga dopolnjevati, češ „blaginja države“ je povsem odvisna od načina, kako ženski spol izpopolnjuje svojo naravno in državljansko določenost. S takim ravnanjem del ženskega gibanja hote ali nehote dopušča, da militaristični voditelji brez ovir nadaljujejo s svojim „usmrčevalnim treningom“, ki, kakor sta ostrovidno spregledali Freda Meissner-Blau in Johanna Dohnal, nikakor ne more služiti emancipacijskim prizadevanjem žensk in človeštva nasploh.

Obratno! Zato naj bi bilo stališče žensk do vseh prizadevanj vključevanja žensk v vojaške namene jasno: proč od vseh načrtov, ki odobravajo oborožitev in krepitev vojaškega ustroja, proč od patriarhalne politične logike, ki je, kakor pravi Christina Thürmer-Rohr „simptom hude bolezni v glavah in okužbe možganov, kolektivne benavosti“. Danes imamo vsi možnost, da v polni meri vidimo strahote, ki so se dogajale in se dogajajo na svetu. Zato ženske v tej zgodovini propada in uničevanja nikakor ne smemo biti več soudeležene. Ne smemo postati nepogrešljiva opora militarizmu in njegovemu slu-po ubijanja. Ne smemo dopustiti moškim, da delajo to, kar hočejo in jim svoje zaupanje, ta kredit, s katerim lahko varno počnejo svoje naprej, ker tako kot meni Christina Thürmer-Rohr: „Vsakdo, ki gleda mimo današnjega časa in si ne prizadeva samostojno priti do spoznanja ter naseda zgolj površni retoriki, sodi med krivce“. **Marija Jurič**

Minister Lichal hoče ženske v vojaških uniformah, da bi nadomestil nazadovanje števila rojstev.

Porabski Slovenci živijo v vaseh okoli Monoštra (slika zgoraj).

Porabski Slovenci: vrtci, šola, jezik

Narodnosti v Ljudski republiki Madžarski so se zavestno pripravljale na svoje kongrese, ki so se zvrstili proti koncu letošnjega leta. Deseti kongres Demokratične zveze južnih Slovanov, ki povezuje interese slovenske, hrvaške in srbske narodnosti, je bil 3. decembra v Pečuju, torej v okolju, kjer živijo Hrvati. Takšni kongresi so vsaki pet let, na njih pa delegati obravnavajo vsa pomembna narodnostna vprašanja in probleme.

ERNEST RUŽIČ

Za porabske Slovence, ki živijo v vaseh okoli Monoštra, je osnovni problem narodnostna vzgoja in izobraževanje. Prav dobro se zavedajo, da je bilo področje šolstva dolgo časa nekako zanemarjeno. Vrsta generacij v povojnem času razen v domačem krogu ni imela priložnosti, da bi se naučila materinščine. V osnovnih šolah so slovenski jezik poučevali tedensko le po tri do štiri ure in šele pred nekaj leti so se odločili za neke vrste dvojezični pouk, pri katerem je sli-

šati nekaj več slovenske besede.

Najodgovornejši predstavniki porabskih Slovencev, denimo Erika Glanz, ravnateljica osnovne šole v Gornjem Seniku, članica CK Madžarske socialistične delavske partije in podpredsednica Demokratične zveze, opozarjajo na velike vrzeli in neodložljive naloge v spreminjanju razmer v šolstvu. Hkrati pozivajo starše, naj otroke učijo materinščine.

Kot pravijo bodo morali začeti že v vrtcih, učinkoviteje nadaljevati v osnovnih šolah, še posebej pa na gimnaziji v Monoštru. Na osnovi dosedanjih izkušenj so tudi

prepričani, da brez izdatnejše pomoči matične Slovenije ne bodo mogli razrešiti šolskih problemov.

Kar veliko si obetajo od Janeza Kerčmarja, kulturno prosvetnega delavca iz Slovenije, ki je že začel svoje pomembno poslanstvo v Porabju. Pomagal bo v šolstvu, narodnostnim kulturnim skupinam in bo nekakšna živa vez med manjšino in Slovenijo.

Seveda pa porabski Slovenci razpravljajo tudi o drugih temah, recimo o delovanju kulturniških skupin, niso zadovoljni, ker nimajo bogoslužja v svojem jeziku, želeli bi si še več sodelovanja z matično državo, pripombe pa imajo tudi na informativna sredstva, saj premorejo tedensko le pol ure svojega radijskega programa, svoje oddaje na televiziji nimajo. „Ljudski list“, ki izhaja v Budimpešti, pa posveča premalo pozornosti narodnostnemu življenju.

Jubilej v Pomurju

S tem šolskim letom je dvojezično slovensko-madžarsko osnovno šolstvo prešlo v tretje desetletje.

Tako blizu se pravzaprav zdi 25-letnica, ki so jo proslavili ob tedaj novi prosenjakovski dvojezični šoli. Nekako sklepno dejanje bo tudi proslava ob 30-letnici, ki bo predvidoma v Lendavi.

Čas je torej teče, učitelji in strokovnjaki, ki spremljajo dvojezični pouk v osnovnih šolah, pa si nabirajo nove in nove izkušnje. Pomurska in s tem slovenska oblika dvojezične osnovne šole je doslej pokazala številne dobre, pa tudi nekaj slabih strani.

Mnogo več je dobrega, kar se odraža tako v učnovzgojnih rezultatih kot tudi v ne-

nehnem ustvarjanju in krepitvi sožitja med narodnostno in večinskim narodom.

Treba je samo do prvega šolskega dvorišča, kjer v odmoru klepetajo tako sproščeno v slovenskem in madžarskem jeziku, da res ne moremo ugotoviti, kdo je madžarske narodnosti in kdo Slovenec. Zelo važno pa je, da učenci iz dvojezičnih osnovnih šol uspešno nadaljujejo izobraževanje v srednjih šolah, njihov učni uspeh ni slabši od vrstnikov iz enojezičnih šol, kar velja tudi za kasnejši študij na višjih šolah in fakultetah. Vendar bodo morali prav uspešnost študija še naprej spremljati in proučevati. Naloge so se lotile strokovne službe, zlati ljubljanski Inštitut za narodnost-

na vprašanja. Pomemben je tudi podatek, da je v minulih enajstih letih za dvojezične osnovne šole izšlo 36 učbenikov, 16 jih uporabljajo iz Vojvodine, dodatno pa še strokovno literaturo z Madžarske.

Učitelji se strokovno izpolnjujejo tako doma kot vsako leto v Budimpešti.

Dvojezične osnovne šole, ki jih v tem šolskem letu obiskuje 1453 učencev, sodelujejo s številnimi šolami v Jugoslaviji in na Madžarskem in še posebej s šolami v Porabju. Lendavska pa tudi prosenjakovska šola so deležne izjemne pozornosti številnih domačih in tujih strokovnjakov.

Ernest Ružič

Rumänien: Minderheiten gegen Minderheiten Dörfer vor der...

Was Staats- und Parteichef Nicolae Ceausescu – er sieht sich selbst als Conducator, also als Führer – auf einer Sitzung des Politischen Exekutivkomitees des Zentralkomitees der Rumänischen Kommunistischen Partei sagte und beispielsweise auch von der gleichgeschalteten „Neuen Banater Zeitung“ wiedergegeben wurde, ist für die rumänische Landesbevölkerung, vor allem aber für die rund zwei Millionen Ungarn, die insgesamt über 200.000 Siebenbürger Sachsen, Banater Schwaben und 5000 Alt-Österreicher noch gar nicht voll erfassbar. Daß die „radikale Veränderung des Lebens der Dörfer“ praktisch einer Heimatvernichtung gleichkommt, können die Betroffenen noch gar nicht richtig glauben. Tatsache ist aber, daß Ceausescu noch bis zur Jahrtausendwende 8000 der insgesamt 13.000 rumänischen Dörfer von Bulldozern ebnen lassen will. Die Landbevölkerung wird in 600 Agro-Zentren mit bis zu 5000 Einwohnern gepercht. Die offizielle Staatsmacht begründet ihre Pläne mit „Anpassung des ländlichen Lebensniveaus an bessere städtische“ und mit der „Gewinnung von über 300.000 Hektar zusätzlichem Ackerland“.

Der wahre Grund für diesen „Wahnsinn“, meinen Kenner der rumänischen Szene, sei in der Tatsache zu suchen, daß die Minderheiten über Jahrhunderte hinweg und praktisch bis heute ihre Volkskulturelle Eigenständigkeit bewahren konnten und somit hinsichtlich Kommunismus rumänischer Prägung größtenteils „immun“ geblieben sind. Man spekuliert offensichtlich damit, daß der Assimilierungsprozeß in den zahlenmäßig von Rumänien dominierten Retortenstädten rascher als bisher vonstatten geht.

Reisende, die erst kürzlich im Banat – Gebiet zwischen Donau, Theiß und Maros – Verwandte und Bekannte besuchten, wissen zu berichten, daß sich der Obrigkeitsdruck auf die deutsche Minderheit verstärkt. In der Kreishauptstadt Temeschburg (Timisoara) gibt es zwar noch zwei deutsche Gymnasien, auch die „Neue Banater Zeitung“ und „Der neue Weg“ erschienen noch, aber in den Buchhandlungen werden seit Frühjahr keine deutschen Bücher mehr verkauft, auch der Verkauf deutschsprachiger Kinderbüchern wurde eingestellt. Überdies scheint nun das Verkaufspersonal angewiesen worden zu sein, auf Kaufwünsche, die

„Wir haben starke agroind. und haben ein umfangreiches. nächsten zwei Jahrzehnte eine radikale Veränderung des Lebens. Schaffung von Bedingungen der Gesundheitsfürsorge, die meinen zu gewährleisten, die Stadtbewohner vergleichbar“

EIN AUGENZEUGENBERICHT

in deutsch vorgetragen werden, nicht mehr zu reagieren.

Westtouristen, die natürlich sofort auffallen, werden auf offener Straße angesprochen. Man will Hartwährung, auch für Schmuck werden unvorstellbare Lei-Mengen geboten. Man hört, daß man sich damit in den dunklen Schwarzmarktkanälen – per Bezugsschein erworbene Grundnahrungsmittel reichen meist kaum ein halbes Monat – mit Zucker, Salz, Mehl und Kaffee eindeckt. Endlose Menschenlangen vor den Läden prägen das Stadtbild. Meist ist die Ware schon veräußert, bevor noch die letzten drangekommen sind.

Bei einzelnen bricht die Verzweiflung offen durch. „Helft uns“, wird gefleht. Aus Briefen und Gastgeschenken können sich die Rumänen-Deutschen halbwegs ein Bild von westlichen Verhältnissen machen. Die Bevölkerung lebt wie in einem Käfig. Ausreisewünschen werden von den Behörden ohne nähere Begründung

Die rumänischen Dörfer sind verschwindet beispielweise Volkskultur.

Bulldozern Leiten – 8000 Schleifung!

alle Zentren entwickelt
um, um im Laufe der
Gründung für die
Dörfer und für die
Arbeit, des Unterrichts,
des Lebens im allge-
meinen Bedingungen der

MICHAEL STRAUB

abgelehnt. Wer jedoch
und gute verwand-
te Fürsprecher in der
at, dem zahlt Bonn die
besteuer in Höhe von
schon 56.000 Schilling.
Art siedelten – nach ei-
ertrag aus dem Jahre
jährlich rund 12.000 Ru-
Deutsche in die BRD
Das Übereinkommen
er ab. Ceausescu will
das „Kopfgeld“ offen-
erhöhen. Und West-
land ließ ja bereits
licken, daß man bereit
die rund 180.000 Aus-
sagen deutscher Spra-
gerechnet zehn Milliar-
dollar auf den Tisch zu
Rumänien zählt 22 Mil-
Einwohner, davon acht
Ungarn und zwei Pro-
utsche.

unwürdige Menschen-
erfüllt viele mit Unbe-
Auch in Deutschland
man offen aus, daß der
auf einer moralischen
politischen Vorschublei-
eine der inhumansten
ten dieses Jahrhun-

derts gleichkommt. Man ist
überzeugt, daß sich der Con-
ducator mit den Milliarden
höchstens seinen persönlichen
Machtbereich ausbaut und das
Geld der notleidenden Land-
bevölkerung unterschlägt.

Die Banater Schwaben wis-
sen in der Mehrzahl überhaupt
nicht, was auf sie zukommt.
Man spürt aber, daß es etwas
Einschneidendes sein muß.
Was in ihrem Kreis tatsächlich
passiert, erfahren sie weder
aus TV noch Radio, sondern in
erster Linie aus Briefen Ver-
wandter oder Bekannter aus
Österreich sowie Deutschland.
Daß man die angestammte
Heimat, in der im Ablauf der
Jahrhunderte Generation auf
Generation fleißiger Bauern
folgte, verlassen wird müssen
und in gesichtslose Wohnsilos
gepfercht werden soll, kann ei-
gentlich noch niemand so recht
glauben.

„Wenn Ceausescu an sei-
nem Plan festhält, dann gibt es
erstmal in einem europäi-
schen Land nach dem Krieg
wieder eine Hungersnot“, mei-
nen Rumänien-Kenner. Die
Landbevölkerung hat ja die
Möglichkeit, Mais, Kartoffel
und Gemüse anzubauen und
kann sich Gänse, Schweine,
Schafe oder Kühe halten. Sie
versorgt damit nicht nur sich
selbst, sondern vielfach auch
ihre Angehörigen in den Städ-
ten mit. Es könne – meint man
– einfach nicht gut ausgehen,
wenn die staatlichen Kombina-
te dann mehr als zwei Millio-

nen Menschen zusätzlich ver-
sorgen werden müssen, zumal
ja die Ernteerträge in den letz-
ten Jahren weit hinter den Er-
wartungen zurückgeblieben
sind.

Agrarexperten bezeichnen
Ceausescus Landreform jetzt
schon als programmierte Fehl-
leistung. „Das gilt schon im ge-
samten Ostblock als überholt,
weil ein ähnliches Projekt in
der Sowjetunion kläglich ge-
scheitert ist“, weiß man. Was
den Lebensstandard betrifft,
so gibt Rumänien im gesamten
Comecon weit abgeschlagen
das Schlußlicht ab. Brot wird
in den Dörfern meist nur zwei-
mal wöchentlich ausgegeben.
„Und nicht einmal so viel, wie
wir haben wollen“, klagen
Frauen und Mütter.

Ein eigenes Auto bleibt ein
Traum. Was auf den rumäni-
schen Straßen an Privat-PKW
unterwegs ist, ist – unseren
Vorstellungen nach – meist reif
für den Schrottplatz. Ein Fa-
charbeiter müßte bei einem
Monatseinkommen von 2000
Lei für einen Neuwagen rund
90.000 Lei hinlegen. Sofern er
diese Summe tatsächlich zu-
sammenstopeln kann, be-
trägt die Wartezeit mehrere
Jahre. Ist man dann stolzer
Autobesitzer, kann monatlich
mit 20 Liter Sprit „frei“ verfügt
werden...

Zwar fassungslos, aber die
Welt schaut Ceausescus
Wahnsinnwirken tatenlos zu.
Das Europaparlament ließ es
bis mit der offiziellen Äuße-
rung „rücksichtsloser Verstoß
gegen die Menschenrechte und
die Schlußakte von Helsinki“
bewenden.

Deutschland
nimmt von wirtschaftlichen
Sanktionen – für viele die ein-
zig zielführende Maßnahmen
– Abstand. Bonn will offen-
sichtlich seine mühsam aufge-
baute Ostpolitik nicht gefähr-
den. Ungarische Proteste – die
Magyaren sehen sich ja als
„Schutzmacht“ für ihre zwei
Millionen Menschen umfas-
sende Minderheit – bewirkten

Während die älteren Dorfbewohner die Ungewißheit quält, sich
Angst breit macht, in städtische Wohnsilos gepfercht zu wer-
den, können die Kinder natürlich noch nicht erfassen, was auf
sie zukommt.

bis jetzt ebenfalls so gut wie
nichts. Alle Hoffnungen liegen
jetzt bei Michail Gorbatschow.
Man ist zuversichtlich, daß
„Glasnost“ und „Perestrojka“
auch in Bukarest Fuß fassen
und den Ceausescu-Clan, der
alle wichtigen Machtstellen im
Land besetzt hält, zerschlägt.

Aber die Dorfzerstörung hat
bereits begonnen, ist in vollem
Gange, Korond, der ob seines
Mineralwasservorkommens
weltberühmte Ungarn-Ost in
Siebenbürgen, und das deut-
sche Dorf Gottlob bei Te-
meschburg und andere Dörfer
sind schon dem Erdboden
gleichgemacht...

Bulldozerji proti manjšinam

Uničenje narodnos-
tnih oz. manjšinskih kul-
tur v Romuniji se je že
začelo. Z buldožerji na-
meravajo po načrtu pred-
sednika države Ceausescu-
ja do leta 2000 izbrisati
8000 (!) vasi in naselij, v
katerih večinoma že sto-
letja živijo različne
narodnostne skupine oz.
manjšine.

Najbolj prizadeta je
madžarska narodnostna
skupnost, ki šteje okrog
dva milijonov članov,
izkoreniniti pa hočejo
tudi blizu 200.000 nem-
ško govorečih sedmogra-
ških Sasov, banatske
Švabe in druge manjšine.
Utemeljitev za rušenje in
uničenje vasi in naselji
s strani državnih oblasti
je polna cinizma: zgaditi
hočejo nove agro-indu-
strijske centre in prebi-
valcem izboljšati kvali-
teto življenja.

Kljub temu, da je uni-
čevalna akcija že v pol-
nem teku, ostali svet na
dogajanje v Rumuniji ne
ukrepa primerno: soli-
darnostne izjave niso
sredstvo, ki bi za Ceau-
sescuja pomenile pritisk.

Abendige Freilichtmuseen. Fahren die Schubraupen auf,
Ungarn (Transsykvanien) 850 Jahre alte eigenständige

Vesele božične praznike in uspešno novo leto

želi jo

družine RUTAR
družine SIENČNIK

Dobrla vas · Klopinsko jezero · Žitara vas

RUTAR
DOBRLA VAS - BELJAK
CENTER

Vesele praznike
in srečno novo leto
želi
vsem odjemalcem

TRGOVINA
SPAR

Kušej

- ŠMIHEL
- PLIBERK
- LABOT

Gostišče - Pension

WUTTE

Vesele ob Zablatniškem jezeru

Želi vesele praznike
in srečno novo leto
ter se priporoča za
vse gostinske usluge

Trgovska družba z o. j.
Handelsgesellschaft m. b. H.
8.-Mai-Straße 47/II
9020 Klagenfurt/Celovec

Želi vsem
poslovnim partnerjem
uspešno novo leto

Wünscht allen
Geschäftspartnern
ein erfolgreiches
und gutes
neues Jahr

Vesel božič in srečno novo leto

 CARTRANS

Poslovalnica:

Paulitschgasse 7, 9020 Klagenfurt/Celovec
☎ (0 46 3) 51 26 80 ali 51 28 25

Vesel božič
in srečno novo leto

BREIMPEX
HANDELSGESELLSCHAFT M.B.H.
Import-Export-Transit

Christian Breznik
Poslovodeči družabnik

Celovec, Völkermarkter Straße 99 · Tel. (0463) 31670 · Telex 422228 · Telefax 3167016

Prijetne praznike in srečno novo leto
vam želi

 ZADRUGA
Železna Kapla

GRADBENO
PODJETJE

HOCH-TIEFBAU-BAUSTOFFE

**BEGUSCH
BAU**

Bistrica v Rožu, ☎ 0 42 28 / 20 46
Celovec, Wiegelegasse 20, ☎ 0 42 22 / 22 7 70

želi vsem naročnikom in poslovnim prijateljem
prijetne božične praznike ter uspešno novo leto

Luč v temo

Avstrijske dravske elektrarne DD bodo letos namesto
običajnih božičnih voščil dale prispevek na razpolago za
akcijo „Luč v temo“ v korist prizadetih otrokom.
Prepričani smo, da imate razumevanje za ta dobroteljni
ukrep.

Ob tem pa Vam želimo vesele praznike in srečno novo leto!

Avstrijske dravske elektrarne DD, Celovec
Österreichische Draukraftwerke AG, Klagenfurt

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi
vsem svojim članom, kupcem in prijateljem

ZADRUGA-MARKET

PLIBERK s poslovalnicama v
Šmihelu in Žvabeku

Srečno novo leto 1989

želi svojim potnikom,
izletnikom in dopustnikom
ter vsem znancem in prijateljem

Turistična agencija

SOMMEREGER

Walter von der Vogelweideplatz 3,
Celovec – telefon: 0463 / 37000

Vesel božič
in srečno novo leto
vsem gostom
in prijateljem naše hiše

HOTEL - RESTAVRACIJA

BREZNIK

PLIBERK - BLEIBURG

Vsem slovenskim rojakom
tu in onstran meje,
posebno svojim mandantom,
želi srečno novo leto

**Dr.
Miran Zwitter**

ODVETNIK

9020 Celovec
Karfreitstraße 3/I

CARIMPEX

EXPORT - IMPORT - TRANSIT - GESELLSCHAFT m.b.H.

in

CARFRIGO

Produktions- und Handelsgesellschaft m.b.H.

9020 Klagenfurt/Celovec, Sonnengasse 13 · Tel. (04 63) 46 8 01 / 0-5

Želita svojim poslovnim prijateljem vesele praznike
in uspeha polno leto 1989!

Vsem delavcem in prijateljem
prijetne praznike in obilo uspeha
v novem letu želi

TESARSTVO GASSER

Stanovanjska hiša
v Friedelstraße
(Celovec)
tesarska dela je
opravilo podjetje
Gasser

Bilčovs, ☎ (0 42 28) 22 19

Vsem cenjenim odjemalcem, znancem in prijateljem
želi vesele božične praznike in srečno novo leto

Trgovina Ogris-Martič

trafika
in tujske sobe

BILČOVŠ, ☎ 0 42 28 / 22 51

Prijetne praznike in srečno novo leto želi

zunanjetrgovinsko podjetje

FERROIMPEX

Strau / Struga 72
A-9162 Strau / Struga

Prijetne praznike
in srečno novo leto

Kakl Valentin

odvetnik

8.-Mai-Straße 2/I
9020 Celovec

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi

INTERMERCATOR

ŠENTJANŽ
ST. JOHANN

in ponuja nova delovna mesta za ženske

Pisarna/Büro: Celovec/Klagenfurt · ☎ (04 63) 51 62 62

Holzindustrie

Sittersdorf - Žitara vas

Žitara vas 42
9133 Miklavčevo / Miklauzhof
☎ 0 42 37 / 25 25-0

Proizvodnja
in prodaja
pohištva:

dnevne sobe
spalnice
otroške sobe
kosovno pohištvo
mize in stoli
kuhinje
izdelava po posebnem naročilu

Celotni program je izdelan iz domačega bora v visoki kvaliteti.
Obiščite nas,
in gotovo boste našli primeren izdelek v prodajalnah IPH.

Se priporočamo in Vam želimo
vesele božične praznike
in srečno novo leto.

Vesele božične praznike
in srečno novo leto

želi **Klub
slovenskih
občinskih
odbornikov**

SLOVENSKO
PROSVETNO
DRUŠTVO

BOROVlje

želi svojim članom in prijateljem
vesele božične praznike
ter srečno novo leto

Zadovoljne božične praznike in srečno novo leto želi

TRGOVINA
HOTEL

Mihael Antonič

Reka pri Šentjakobu v Rožu

Vesel božič in srečno
novo leto želi

GOSTIŠČE
JUENA

Blagoslovljene božične praznike
in srečno novo leto želi

SPAR-trgovina in gostilna
z dvorano za
vsakovrstne prireditve

Smrečnik-Šoštar

Globasnica ☎ 0 42 30 / 211

Prijetne praznike
in srečno novo leto
želi

**J.
Lomschek**

Tihoja 2 (Šentlipš)

9141 Dobrla vas

☎ 0 42 37 / 22 46

SPAR-trgovina
gostilna s tujskimi sobami

J. OGRIS

v Bilčovsu

☎ 0 42 28 / 22 49

Vsem cenjenim odjemalcem,
gostom in prijateljem
ter bivšim
sotrpinom
izseljencem
vesele praznike
in srečno novo leto!

trgovina

ŠPAROVEC

Struga / Strau

vam želi blagoslovljene
božične praznike
in uspeha polno
novo leto

METALLBEARBEITUNG KOVINSKA OBDELAVA

HANDEL TRGOVINA
MIT WAREN ALLER ART Z BLAGOM VSEH VRST

IMPORT-EXPORT UVOZ-IZVOZ

CONSULTING INGENIRING SVETOVANJE INŽENIRING

IMP METALL-CHEMIE

Produktions- und Handelsges. m. b. H.

A-9184 ŠENTJAKOB V ROŽU / ST. JAKOB IM ROSENTAL

☎ (0 42 53) 544, 545

želi prijetne praznike in srečno novo leto!

Prijetne praznike in
srečno novo leto

želi **TOVARNA**

ELAN SKI

Fürnitz-Brnca

intrade

zunanjetrgovinska družba z o. j.

*Želi svojim poslovnim prijateljem
vesele praznike
in uspeha polno leto 1989!*

Podjetje za električne instala-
cije vseh vrst in izdelavo mo-
dernih stikalnih naprav

**Strokovna
elektrotrgovina**

Ing. T. Schlapper

Šentjakob v Rožu

☎ (0 42 53) 22 16

*želi vsem odjemalcem
in naročnikom
vesele božične praznike
in srečno novo leto*

*Zadovoljne
božične
praznike
in uspešno
novo leto!*

Janez Weiss

KROJAŠTVO

Šentjanž v Rožu

☎ 0 42 28 / 23 01

CELOVEC

Spitalgasse 12

☎ 0 46 3 / 51 37 52

Zellstoffabrik

Tovarna celuloze

Ges.m.b.H. – Družba z o. j.

wünscht allen Holzlieferanten und
Geschäftspartnern
ein erfolgreiches Neues Jahr

*želi vsem dobaviteljem lesa in
poslovnim partnerjem
uspešno Novo leto*

Hiša srečanja · Vaš hotel v centru trga Železna Kapla
Haus der Begegnung · Ihr Hotel im Zentrum von Eisenkappel

HOTEL OBIR

Železna Kapla/Eisenkappel ☎ 0 42 38/381

Vsem stalnim in zvestim gostom se ob koncu leta zahvaljujemo za obisk
in sodelovanje ter želimo vesele praznike in uspehov polno novo leto 1989

Vesele božične praznike in srečno novo leto

želi **ALPETOUR**

Spedition – Transport-Ges.m.b.H.
Spedicijsko-transportna družba z o. j.

A-9150 Bleiburg / Pliberk

A-9133 Miklauzhof – Miklavčevo

Telefon: 0 42 38 / 504-0

Telex: 42 2332 zelob a

42 2729 zelob a

Telefax: 0 42 38 / 504-39

Praznična *nagradna križanka*

Dragi ugankarii!

Spet imate pred seboj nagradno križanko Slovenskega vestnika. Letos je posvečena enemu izmed naših živečih besednih ustvarjalcev.

Petim izmed reševalcev, ki nam bodo

poslali pravilno rešitev, bomo podelili nagrade – slovenske knjige, gramofonske plošče in kasete.

Rešitve nam pošljite najkasneje **do srede, 11. januarja 1989** na naslov: Slovenski vestnik, 9020 Klagenfurt/Celovec, Tarviser StraÙe 16.

Vesele božične praznike
in srečno novo leto
želi

Skupnost južnokoroških kmetov

dipl. inž. Štefan Domej

Janko Zwitter

*Vesele božične praznike
ter srečno in uspešno novo leto
želi vsem občanom, prijateljem
in gostom*

župan

Hanzi Ogris

OBČINA BILČOVS

*Frohe Weihnachten
und ein erfolgreiches Jahr 1989*

*Vesele božične praznike
in srečno novo leto 1989*

LABg. Bgm. Josef Pfeifer

**župan občine Dobrla vas,
poslanec koroškega deželnega zbora**

Ein frohes Fest wünscht
den Freunden der Markt-
gemeinde Eisenkappel/
Vellach, insbesondere aber
auch den Gästen unseres
Kurbades der

Bürgermeister

Dr. Dieter Haller

Prijateljem tržne občine
Železna Kapla/Bela,
še posebej pa gostom
našega zdravilišča,
želi vesele praznike

župan
dr. Dieter Haller

Vesele božične praznike
ter srečno in uspešno
novo leto želi
vsem občanom,
prijateljem in gostom

ŽUPAN

Albert Sadjak
občina Globasnica

Blagoslovljene
božične praznike in
uspešno leto 1989
želi v imenu
dijakov, staršev in
profesorjev na Zvezni
gimnaziji za Slovence
v Celovcu

**dr. Reginald
Vospernik,**
ravnatelj

Oktet Suha

želi vsem
dobrotnikom,
prijateljem in
znancem vesele
božične praznike
in srečno novo leto.

die Elementar **E**

Jože Metschina

Vaš svetovalec v vseh zavarovalnih zadevah

Vesel božič in srečno novo leto!

Slovenski športniki leta 1988!

Izbor slovenskih športnikov za leto 1988 ni bil enostaven. Po trije uredniki Slovenskega vestnika, našega tednika in Slovenskega oddelka koroškega radia so se lotili dela in skupaj izbrali najboljše. Rezultat pa je bil razveseljiv predvsem zato, ker smo v skupini „mladih upov“ našli mnogo imen športnikov, ki bi si vsi zaslužili, da jih vključimo v razvrstitev. Slovenskim športnikom je v raznih panogah uspelo, da so se uveljavili med najboljšimi – predvsem pri najmlajših in mladincih.

Prav zaradi tega je razvrstitev najboljših mlajših slovenskih športnikov tudi daljša od lestvice najboljših športnikov leta. Pravtako pa je tudi zelo raznolika glede na športne panoge. Seveda prednjačijo smučarji, sankarji in skakalci, saj je v teh športnih panogah tudi število aktivnih športnikov med slovensko mladino največje. Na prva mesta so uvrščeni avstrijski in koroški prvaki: kolesar Peter Wrolich, smučar Danijel Užnik ter koroška prvakinja (splošnega razreda!) Jana Jelen. Za to kategorijo smo se odločili, da jo naslovimo z „mladi upi“ – nas vseh in tudi slovenskih klubov, za katere povečini tekmujejo.

Težja je bila razvrstitev v „splošnem razredu“: Franciju Wiegeleju in Ani Müller-Klemenjak, ki nastopata na velikih mednarodnih tekmovanjih, seveda nihče ni bil kos. Pa tudi karateistu Milanu Hribniku ne, saj je peto mesto na svetovnem prvenstvu pač vendarle zelo velik uspeh. Četrty na avstrijskem boksarskem prvenstvu Franci Wieser se je moral zadovoljiti s četrtyim mestom, nogometaši, ki igrajo v koroški reprezentanci, pa s petim. Tesno jim sledi koroški pokalni prvak v sankanju Hanzi Smrtnik pred najboljšim slovenskim šahistom na Koroškem Jurijem Deisingerjem.

Se težja pa je bila odločitev pri ekipah: SAK, zdaj že dolga leta uspešen v koroškem prvenstvu in tudi v avstrijskem pokalnem tekmovanju je za eno točko zmagal pred odbojkarji ŠK Dob, ki so z 29 točkami večkratni koroški prvak. Toda ta izid je zanje zagotovo pravtako spodbuden: njim kakor tudi vsem drugim športnikom čestitamo in jim tudi v letu 1989 želimo veliko uspehov!

Andrej Mohar

Franci Wiegele

Milan Hribnik

Športnik športnica leta 1988

1. **Franci Wiegele**
– 81 točk
2. **Ani Müller-Klemenjak** – 80 točk
3. **Milan Hribnik**
– 69 točk
4. **Franci Wieser**
– 53 točk
5. **Nogometaši**
(Kreutz/L. Sadjak/
F. Sadjak/Wölbl/
Ramšak – 48 točk
6. **Hanzi Smrtnik**
– 46 točk
7. **Jurij Deisinger**
– 35 točk
8. **Marti Oraže**
– 32 točk
9. **Fridi Osojnik**
– 26 točk
10. **Marjan Oraže**
– 22 točk

Ani Müller-Klemenjak

Franci Wieser

Ekipa leta 1988: SAK

2. Dob (slika), 3. Sele-namizni tenis, 4. SŠZ Cartrans I.

Peter Wrolich

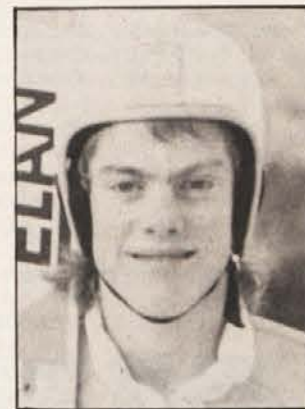
Jana Jelen

Mladi upi leta 1988

1. **Peter Wrolich**
– 88 točk
2. **Danijel Užnik**
– 73 točk
3. **Jana Jelen**
– 68 točk
4. **Niko Zwitter**
– 46 točk
5. **Kristijan Wrolich**
– 45 točk
6. **Marko Smrtnik**
– 44 točk
7. **Klavdija Miklau**
– 34 točk
8. **Sandra Kopasič**
– 20 točk
9. **Katja Malle**
– 18 točk
10. **Herbert Rulitz**
– 16 točk
11. **Tatjana Zablatnik**
in **Martin Wiegele**
– 11 točk
13. **Adi Miklau**
– 8 točk
14. **Marjan Jelen**
in **Silvija Oraže**
– 6 točk
16. **Štefan Hribar**
– 1 točka

Danijel Užnik

Niko Zwitter

Glasbena šola na Koroškem

vošči blagoslovljene božične praznike in uspešno leto 1989 učiteljskemu zboru, učencem, staršem ter zaupnikom pri prosvetnih društvih in vsem dobrotnikom na Koroškem in v Sloveniji.

Zahvaljuje se za pomoč pri obstoju naše osrednje glasbene ustanove.

odbor glasbene šole

SLOVENSKI VESTNIK

Izdajatelj in založnik:
Zveza slovenskih organizacij
na Koroškem, 9020 Celovec,
Tarviser Straže 16.
Uredništvo in uprava:
9020 Celovec, Tarviser
Straže 16, tel. (0 463) 51 43
00-30/31/32/33/34, teleks
42 20 86 ZSO. Glavni urednik:
Ivan P. Lukan; urednik:
Andrej Kokot, Andrej Mohar.
Tisk: Založniška in tiskarska
družba z o. j. Drava, Celovec – Borovlje.

SAK-ples
26. 12. 1988 ob 20. uri
hotel Obir v
Železni Kapli

Za ples igra
ansambel
„Don Juan“.

Slovenski oddelek
koroškega radia
pa bo imel izbor
slovenske popevke
leta 1988!

Vsi prisrčno vabljeni!

Že več kot 132 prijav...

Od 6. do 8. januarja 1989 bo v Vetrinju in Šentvidu potekal 7. mednarodni turnir mladinskih nogometnih moštev, ki ga letos prvič uradno prireja Slovenski atletski klub. Do zdaj je iz vseh dežel Evrope prijavi-
nih že 132 moštev. Pomerile se bodo ekipe najmlajših, šolarjev, mladincev in juniorjev, med tekmujočimi moštvimi kot so Bayern München, Liverpool, FC Zürich, Aarau, Olimpija Ljubljana itd. pa je tudi SAK.

„Veter, pesek in zvezde“

Ponedeljek, 26. 12. 1988, TV A2, 17.15 – Antoine de Saint-Exupéry je eden najzanimivejših pisateljev prve polovice našega stoletja. Kot poklicni pilot je spoznal vse konce sveta, med drugim tudi Saharo. Na poletu proti Indokini se je njegovo letalo zrušilo v libijski puščavi, vendar so ga po nekaj dneh našli. Iz tega doživetja je nastala misel za „Malega princa“. Njegova najzrelejša knjiga z naslovom „Terre des Hommes“, ki je izšla leta 1939, je dobila nagrado francoske akademije. Med vojno je izšla tudi v slovenskem prevodu „Veter, pesek in zvezde“. To je tudi naslov oddaje v okviru „prizorišč svetovne literature“. Pilot Martin Schiessler bo predstavil najvažnejše postaje iz življenja Saint-Exupéryja.

Demokracija Ljubezen?

Petek, 23. 12. 1988, TV LJ1, 21.20 – V enajsti oddaji iz serije „Čas negotovosti“ prof. Galbraith išče odgovor na vprašanje, kako se obnese demokracija, kako poteka izbira voditeljev, kako se izbor razlikuje od države do države.

„Gostja iz Sans-Soucija“

Petek, 23. 12. 1988, TV LJ1, 22.35 – Predsednik Gibanja mednarodne solidarnosti Max Baumstein (Michel Piccoli) pride leta 1981 v Pariz na tiskovno konferenco zaradi mlade državljanke, zaprte v Paragvaju. Ko s soprogo Lino (Romy Schneider) proučuje dosje tega primera, ga vznemirita dve fotografiji. Naslednjega dne se sreča s paragvajskim veleposlanikom in ga hladnokrvno ustrelji. Lina ga obišče v zaporu in Max začne pripovedovati...

Film je melodrama z zelo dobro začetno ekspozičijo, ki obeta več, kot potem nudi celota. Vsekakor je največja odlika tega filma zadnja filmska vloga Romy Schneiderjeve.

B. Hale: Čipke Ciklon Tracy

Sobota, 24. 12. 1988, TV LJ1, 20.35 – Nadaljevanje je nastala po uspešnici Shirley Conranove, glavna junakinja pa je mednarodna porno zvezdnica Lili, lepotica, ki hoče dognati, katera od treh žensk (Judy, Pagan, Maxine) je njena mati, ki jo je zapustila kot otroka. Serija je polna ljubezni, razkošja, sovraštva in maščevanja. Snemali so jo na treh kontinentih, predvsem v Franciji, Španiji, Angliji in Ameriki.

Uporniki v Hollywoodu

Četrtek, 29. 12. 1988, TV A1, 22.05 – Marlon Brando (slika), rojen leta 1924, šteje med najslavnejše absolutne legendarne „Actors' Studio“ v New Yorku. Fred Zinneman, Elia Kazan in Francis Ford Coppola so le nekateri režiserji, s katerimi je naposled snemal. Brando pa je vplival tudi na igralce in njihova dela.

Življenje na Misisipiju

Sobota, 24. 12. 1988, TV LJ1, 15.55 – TV Ljubljana začne niz filmov, ki so nastali po literarnih predlogah ameriškega pisatelja Marka Twaina. Priljubljena filmska zgodba, ki so se dogajale v prejšnjem stoletju, bodo prijetno razvedrilo za gledalce vseh starosti, še posebej pa jih bodo veselili mladi. Mark Twain opisuje svoja doživetja na Misisipiju.

PE
23. 12.

10.30 Dekle brez dote; 16.05 Spored za otroke; 17.30 Luč v temo; 18.00 Mi; 18.30 Angel na zemlji; Otroci pripovedujejo; 19.30 Čas v sliki; 20.15 Kraj zločina; 21.35 Nežna je noč; 22.30 Sledi v pesku; 0.00 Aktualno; 0.05 Elmer Gantry; 2.25 Poročila; 2.30 Exlibris.

SO
24. 12.

10.40 Mater je bila vedno angel; 11.25 Spored za otroke; 18.25 Belomodre zgodbe; 19.30 Čas v sliki; 19.45 Beseda ob svetem večeru; 19.55 Luč v temo; 20.15 Moje najljubše božične pesmi; 21.45 Kaj je ljubezen; 22.45 Praznična godba na pihala; 23.00 Božične pesmi z vsega sveta; 23.30 Katoliška polnočnica; 1.00 Poročila; 1.05 Exlibris.

NE
25. 12.

9.05 Charlie Chaplin cavalcada; 10.45 Božična božja služba; 14.00 Spored za otroke; 18.30 Otok z imenom Jezus; 20.15 Darilo; 21.45 Vizije; 21.50 Dragocenosti iz Avstrije; 22.00 Nežna je noč; 22.50 Ljubite klasiko; 23.50 Aktualno; 23.55 Exlibris.

PO
26. 12.

14.00 Spored za otroke; 20.15 Otello, film; 22.15 Nežna je noč; 23.15 Dolga, tiha pot; 23.55 Aktualno; 0.00 Gorija; 1.55 Poročila.

TO
27. 12.

10.20 Noble House; 14.30 Mali lord; 16.05 Spored za otroke; 18.00 Nonni in Manni; 18.55 Eichbergerjevi posebni primeri; 19.30 Čas v sliki; 20.15 Noble House; 21.55 Nežna je noč; 22.50 Dolga, tiha pot; 23.35 Šport; 0.20 Aktualno.

SR
28. 12.

10.20 Noble House; 14.40 Ali Baba in 40 razbojnikov; 16.05 Spored za otroke; 18.00 Nonni in Manni; 18.55 Eichbergerjevi posebni primeri; 19.30 Čas v sliki; 20.12 Zvezda na maneži; 22.05 Pest v zatilju; 23.45 Aktualno; 23.50 Take the Money and Run; 1.10 Poročila.

ČE
29. 12.

10.20 Mala deklica, veliko srce; 14.30 Mala Gloria – bogata revna deklica; 16.05 Spored za otroke; 18.00 Monni in Manni; 18.55 Eichbergerjevi posebni primeri; 19.30 Čas v sliki; 20.15 Noble House; 22.05 Rebeli Hollywooda; 23.05 Šport; 23.35 Dolga, tiha pot; 0.20 Aktualno.

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE

18.10–19.00

Petek, 23. 12.
Narodopisna oddaja
(A. Feinig)

Sobota, 24. 12.
Božični večer.
S pesmijo in duhovno mislijo – govori škof dr. Egon Kapellari

Nedelja, 25. 12.
Praznična oddaja:
„Kje si gospod“
(P. Zunder)

Ponedeljek, 26. 12.
Od pesmi do pesmi – od srca do srca
(M. Hartmann)

Torek, 27. 12.
Halo, prijatelji!
Partnerski magazin

Sreda, 28. 12.
Z okroglimi melodijami novemu letu naproti

Četrtek, 29. 12.
Rož – Podjuna – Zilja

16.00 Wurlitzer; 17.00 Bela hiša, zadnji vzhod; 17.45 2x7 specialno; 18.30 Lokalni TV-spored; 19.00 Čas v sliki; 19.20 Znanje danes; 19.57 Kulturni žurnal; 20.15 Svet in mi; 21.20 Agropop film; 21.20 Pogledi s strani; 22.00 Čas v sliki; 22.20 Šport; 22.50 V primerjavi z drugimi; 23.55 Spitting image specialno; 0.45 Fialti; 1.05 Stari image; 1.30 Poročila.

8.00 Luč v temo – praznovati, pomagati; 19.00 Čas v sliki; 19.45 Beseda ob božiču; 19.55 Luč v temo; 20.15 Doktor Dolittle; 22.25 Tehant „Seelenbräu“; 0.00 Ženska, ki vse pozna; 1.35 Poročila; 1.40 Ex libris.

9.00 Luč v temo; 15.00 Z upanjem v sveto noč; 16.00 Športno popoldne; 17.15 Klub seniorjev; 18.00 Mi; 18.30 Slika Avstrije; 18.55 Kristjan v času; 19.00 Čas v sliki; 19.15 Žrebane lota; 19.30 Čas v sliki; 20.15 Quartermain – išče zaklad kraljev; 22.00 Specialisti; 23.30 Aktualno; 23.35 Bandalero; 1.15 Poročila; 1.20 Ex libris.

9.05 Kaj je ljubezen?; 10.05 Mali orgelski zaklad; 14.00 Veselje ob glasbi; 15.20 Vrane San Marca; 16.05 Spored za otroke; 16.45 Lindenstraße; 17.15 Prizorišča literature; 18.00 Šport; 18.30 Slika Avstrije; 19.00 Čas v sliki; 19.48 Šport; 20.15 Noble House (nadaljevanje); 21.55 Srebro, banke in potepuhi; 23.40 Šport; 0.10 Aktualno.

16.00 Wurlitzer; 17.00 Orientacija; 17.30 Plevel; 18.30 Paradiž živali; 18.30 Lokalni TV-spored; 19.00 Čas v sliki; 19.20 Znanje danes; 19.57 Kulturni žurnal; 20.15 Ognjem, komedija; 22.20 Pogledi s strani; 23.30 Gardenija – neka ženska hoče pozabiti; 23.55 Aktualno; 0.00 Bullitt; 1.50 Poročila.

16.00 Wurlitzer; 16.45 Dežela in ljudje; 17.15 Primer Rombach; 17.50 Trailer; 18.30 Lokalni TV-spored; 19.00 Čas v sliki; 19.20 Znanje danes; 19.57 Kulturni žurnal; 20.15 Kraj zločina; 21.45 Obrazi Evrope; 21.55 Pogledi s strani; 22.00 Čas v sliki; 22.20 1988-letni pregled aktualne službe; 23.05 Dolga, tiha pot; 23.50 Poročila.

16.00 Wurlitzer; 16.45 Knoff-Hoffšov; 17.30 Izgubljena ovca; 18.00 1-2-x (nogomet in toto); 18.30 Lokalni TV-spored; 19.00 Čas v sliki; 19.20 Znanje danes; 19.57 Kulturni žurnal; 20.15 Domotožje po St. Luisu; 22.05 Pogledi s strani; 22.10 Ko tulijo volkovi; 22.50 Aktualno; 23.55 V gozdu so...; 1.10 Poročila.

12.20 Afera Caillaux; 13.20 Videostrani; 16.10 Poročila; 16.25 Mozaik; 17.25 Vrnitev „Antilope“; 17.55 Človek in čas: dolga zimska noč; 18.20 Zgodbe iz življenja rastlin; 18.45 Risanka; 19.01 Obzornik; 19.30 Dnevnik; 19.59 Zrcalo tedna; 20.25 R. MacDonald; Melba; 21.20 Čas negotovosti; 22.20 Dnevnik; 22.35 Gostja iz Sans Soucija.

8.05 Radovedni taček; Lonček kuhaj; Čmrli iz Colorada; Zlati čevljički; Ljubo doma, kdor ga ima; 10.20 Naša pesem; 15.55 Življenje na Misisipiju; 18.00 Zgodbe iz življenja rastlin; 18.45 Risanka; 19.30 Dnevnik; 19.59 Naš utrip; 20.25 Zrebanje; 21.30 Križ kraja; 22.45 Dnevnik; 23.00 Družina in tradicija; 23.30 Ženska, ki jo je ljubil.

9.30 Otroška matineja; Vrnitev „Antilope“; 10.45 S. Conran; Čipke; 11.30 Domači ansambli; 12.00 Ljudje in zemlja; 12.30 My Fair Lady; 16.15 Priljubljeno tišini; 16.55 Poročila; 17.10 Kolo sreče; 18.20 Zgodbe iz življenja rastlin; 18.45 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.10 Čisto pravi gusar; 20.55 Zrebanje; 21.15 Zdravo; 22.45 Videostrani.

16.15 Mozaik; Zrcalo tedna; Naš utrip; 16.45 Zrebanje; 17.00 Ljubo doma, kdor ga ima; 17.30 Naravno zdravljenje; 18.00 Zgodbe iz življenja rastlin; 18.25 Novoletno odštevanje; Radovedni taček; Lutkovna serija; Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.10 Ciklon Tracy; 21.10 Dinar; 21.50 Glasbeno baletna oddaja; 22.20 Dnevnik; 22.35 Videostrani.

10.00 Mozaik; Šolska TV; Pamet je boljša kot žamet; 11.00 Angleščina; 16.55 Poročila; 17.10 Lonček kuhaj; Čisto pravi gusar; 18.00 Zgodbe iz življenja rastlin; 18.25 Novoletno odštevanje; Radovedni taček; Lutkovna serija; Risanka; 19.01 Obzornik; 19.30 Dnevnik; 20.10 Stričkove sanje; 22.20 Dnevnik; 22.35 Osmi dan.

10.00 Mozaik; 12.05 Osmi dan; 16.25 Angleščina; 16.45 P. Stroyer: Pepe s trobento; 17.30 Po neskončnosti sveta: izziv belih Koridijerov; 18.00 Zgodbe iz življenja rastlin; 18.25 Novoletno odštevanje; Radovedni taček; Lutkovna serija; Risanka; 19.01 Obzornik; 19.30 Dnevnik; 20.10 Polde Bibič; Bližnja srečanja tretje vrste.

10.00 Mozaik; 11.00 Igrani film; 17.00 Čiračara; 17.30 Slovenski ljudski plesi: Goriška; Beneška Slovenija; 18.00 Zgodbe iz življenja rastlin; 18.25 Novoletno odštevanje; Lutkovna serija; Risanka; 19.01 Obzornik; 19.30 Dnevnik; 20.10 Tednik; 21.15 Zbledeli blišč; 23.15 Retrospektiva jugoslovanskega filma; 30 let nagrade Jelen.

Starodavni viri običajev ob božiču

Petek, 23. 12. 1988: To je naslov narodopisne oddaje dr. Antona Feiniga. Čas okrog božiča je poln skrivnosti, to že od nekdaj vsi vemo. Korenine tega velikega praznika sredi zime pa so zavite v prastare poganske čase, v katerih so dali zimskemu kresu poseben pomen. Pravtako pa ima tudi božično drevo, ki ga pri nas poznamo šele v zadnjih dveh stoletjih, korenine v daljni zgodovini, ko so častili drevo življenja. Med drugim pa je dr. Feinig za oddajo pred božičem izkopal tudi staro besedilo narečne pesmi iz Roža.

Poglejmo v koledar!

Petek, 30. 12.: Nihče izmed nas ne more več izhajati brez koledarja. Oblik tega pripomočka, ki nam ob uri meri čas, je nešteto. Imamo stenski koledar, ki naj bi bil tudi okrasek, poznano žepni koledar, posebno priljubljeni pa so seveda koledarji iz knjižnih darov Mohorjeve založbe in Slovenske prosvetne zveze. V teh koledarjih se najde veliko zanimivega.

Srečno novo leto!

Nedelja, 1. 1. 1988: Po tradiciji bodo prvi dan v letu 1989 gostje v studiu predstavniki družbe in osrednjih političnih in kulturnih organizacij koroških Slovencev: predsednik deželne vlade dr. Peter Ambrozy, predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser, predsednik SPZ Tomaž Ogris, predsednik NSKS dr. Matevž Grlić in predsednik KKZ dr. Janko Zerzer. Bilanca in izglede: tudi kritično.

	TV AVSTRIJA 1	TV AVSTRIJA 2	TV LJUBLJANA	V TEM TEDNU NA TELEVIZIJI
PE 30. 12.	10.20 Noble House; 15.00 Mala Gloria, bogata revna deklica; 16.05 Spored za otroke; 18.00 Nonni in Manni; 18.55 Eichbergerjevi posebni primeri; 19.30 Čas v sliki; 20.15 Eurocops: Najboljši s Pisamberga; 21.20 Casanova; 23.25 Aktualno; 1.25 Poročila; 1.30 Exlibris.	11.00 100 let SPÖ; 12.55 Interšport turneja – skoki iz Bischofshofna; 16.00 Wurlitzer; 17.00 Papež v Avstriji; 18.00 2x7 specialno; 19.00 Čas v sliki; 19.20 Znanje danes; Kulturni žurnal; 20.15 Kaj pričakujemo od bodočnosti; 21.20 Šport; 22.35 Pogledi s strani; 22.40 Paint box; 22.50 Evropa in drugo jabolko; 0.40 Angleški kulturni magazin.	10.05 Mozaik; Tednik; 12.55 Smučarski poleti; 17.00 Vrnitev Antilope; 17.30 Človek in čas; 18.00 Zgodbe iz življenja rastlin; Novoletno odštevaje; Radovedni taček; Lutkovna serija; Risanka; 19.01 Obzorik; 19.30 Dnevnik; 20.25 R. MacDonald; Melba; 21.20 Onkraj meja zmogljivosti; 22.15 Dnevnik; 22.30 Seks v podzemlju.	 Filmski svet Jacka Lemmona Sreda, 4. 1. 1989, TV LJ1, 20.10 – S častnim oskarjem se je Hollywood oddolžil enemu svojih umetnikov – Jacku Lemmonu, ki je s svojim igralskim dajal in še daje filmom poseben pečat, njegovi filmi pa so šli v zgodovino filma. Medtem, ko bo v ponedeljek, 26. 12. 1988, na TV LJ2, ob 20.00 na sporedu oddaja „Pozdrav Jacku Lemmonu“, kateri bo sledil tudi film „Apartma“, si kot dopolnilo za spoznavanje njegovega umetniškega cikla lahko ogledate še „Kitajski sindrom“. V tem filmu Jack Lemmon igra atomskega znanstvenika, ki hoče razkriti rasnico o nevarnosti, novinarski par pa sta Jane Fonda in Michael Douglas. (Na sliki od leve proti desni Lemmon, Douglas, Fonda). Socialna demokracija Petek, 30. 12. 1988, TV A2, 20.15 – Čeprav odkritja o finančnih dogodivščinah znotraj socialistične stranke niso ravno razveseljiva, bo na sporedu oddaja v treh delih, posvečena 100. obletnici socialne demokracije v Avstriji. Načrtovan je prikaz o začetkih delavskega gibanja od približno 1860 leta do 1918. 2. del je na sporedu v nedeljo, 1. 1. 1989, na TV A2, ob 20.15, 3. del pa v torek, 3. 1. 1989, na TV A2, ob 20.15. Nasprotja ameriške družbe Petek, 30. 12. 1988, TV LJ1, 22.30 – Kljub provokantnemu naslovu gre za pravi film, sodobno socialno dramo. Spremljamo značilnega ameriškega puritanca, ki živi nezanimivo, povprečno vsakdanjost. Njegovo življenje se spremeni, ko na nekem šolskem izletu izgine njegova hčerka. Ker detektivi ne najdejo sledi, se sam odpravi na nevarno in pustolovščin polno odkrivanje ameriškega podzemlja, ki je pogoltnilo hčerko. Pri tem hočeš nočeš izgine njegovo puritanstvo in ob soočenju resničnega življenja se tudi sam spremeni. Vsekakor zanimiv psihološki efekt. Režiserja Paula Schraderja kot ustvarjalca vznemirjajo nasprotja ameriške družbe.
SO 31. 12.	10.30 Lunin klub; 14.00 Biti enkrat brez skrbi; 15.30 Spored za otroke; 18.00 Mi; 18.30 Ironimus 88; 19.00 Veselo v soboto; 19.30 Čas v sliki; 20.00 Duhovni nagovor; 20.15 Silvestrovski koktail 1988; 22.15 Silvestrovski spektakel; 0.00 Ob menjavi leta; 0.05 Klub Silvester.	14.40 Netopir, opereta; 17.00 Cesar ljubi Kleopatru; 18.30 Slika Avstrije; 19.00 Čas v sliki; 19.20 Znanje danes; 19.57 Kulturni žurnal; 20.15 Noble House; 21.45 Poljubi me, vendar; 23.15 Mike Hammer; 0.00 Ob prestopu v novo leto; 0.05 Hurra, fant je; 1.40 Ujetnik Zende.	8.05 Lonček kuhaj; Čmrli iz Kolorada; Pepe s trobento; Ljubo doma, kdor ga ima; 13.30 David Copperfield; 14.20 Ključni mesta; 15.30 Pamet je boljša kot žamet; 15.45 Tatjana in davor; 16.30 Nedolžneži na tujem; 18.00 Zgodbe iz življenja rastlin; 18.25 Novoletno odštevaje; Risanka; 20.40 Risanka; 22.35 Novoletni gala.	
NE 1. 1.	13.40 Tedaj; 14.45 Benji na vroči sledi; 16.05 Spored za otroke; 17.40 X-razsežno; 19.15 Žrebanje lota; 19.30 Čas v sliki; 19.50 Novoletni nagovor zveznega predsednika; 20.15 Onstran Afrike; 22.50 Cirkus pesmi; 23.50 Aktualno.	3.25 Silvestrovski novoletni spored; 10.40 Reči za smeh; 12.15 Novoletni koncert; 13.30 Športno popoldne; 17.15 Klub seniorjev; 18.00 2x7; 18.30 Slika Avstrije; 18.55 Beseda ob novem letu; 19.00 Čas v sliki; 19.50 Novoletni nagovor zveznega predsednika; 20.15 Kaj pričakujemo od prihodnosti; 23.00 Ko je prišel Jim Dolan Kam.	9.30 Živ žav; Vrnitev Antilope; 10.45 Čipke; 11.30 Domači ansambli; 12.00 Ljudje in zemlja; 12.30 My Fair Lady; 16.15 Priluhnilo tišini; 16.55 Poročila; 17.10 Kolo sreče; 18.20 Zgodbe iz življenja rastlin; 18.45 Risanka; 19.01 Mernik; 19.30 Dnevnik; 20.10 M. Buh: Čisto pravi gusar; 20.55 Žrebanje; 21.15 Zdravo; Videostrani.	
PO 2. 1.	9.35 Kelti; 14.50 Norci v snegu; 16.05 Spored za otroke; 18.00 Mi; 18.30 Lepotica in hudoba (začetek serije); 19.30 Čas v sliki; 20.15 Šport v ponedeljek; 21.15 Outland – planet zakletih; 23.00 Ljubezen neke plavalke; 0.20 Aktualno; 0.25 Western.	15.55 Tedaj; 16.00 Wurlitzer; 17.00 Milostljiva; 17.30 Lindenstraße; 18.00 Angel, hudič in demoni; 18.30 Lokalni TV-spored; 19.00 Čas v sliki; 19.20 Znanje danes; 19.57 Kulturni žurnal; 20.15 Schwarzwaldska klinika; 21.00 Novo v kinu; 21.55 Šiling; 21.50 Pogledi s strani; 22.00 Čas v sliki; 22.20 Carreras v cerkvi; 23.05 Tolkač orehov – balet.	9.10 Podarim; Živ žav; 10.15 Hans Christian Andersen; 12.05 David Copperfield; 14.50 Eksperimentalni satelitski program; 16.05 Dnevnik; 16.20 Ko se bliža konec; 17.55 Zgodbe iz življenja rastlin; 18.20 Radovedni taček; Avto; Ljubo doma, kdor ga ima; 19.05 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.05 Ciklon Tracy; 20.55 Carman; 23.25 Bobby Deerfield.	
TO 3. 1.	10.20 Hura, fant je; 14.30 Ljubezen je polna čudes; 16.05 Spored za otroke; 18.00 Mi; 18.30 Lepotica in hudoba; 19.30 Čas v sliki; 20.15 Kakšen zmikav le sem; 21.07 Dallas; 21.55 S Harryjem so vedno težave; 23.30 Aktualno; 23.35 Pozdravi Coste Nostre; 1.05 Poročila.	15.00 Pohorje: svetovni pokal – veleslalom (ž); 16.00 Wurlitzer; 17.00 Farizej; 17.30 Angel, hudič in demoni; 18.00 Alf; 18.30 Lokalni TV-spored; 19.00 Čas v sliki; 19.20 Znanje danes; Kulturni žurnal; 20.15 Kaj pričakujemo od prihodnosti; 21.15 Zunanjepolitični report; 21.55 Pogledi s strani; 22.00 Čas v sliki; 22.20 Labodje jezero.	9.10 Snežak; 9.50 Maribor: svetovni pokal veleslalom (ž); 11.30 Domači ansambli; ansambel Marelja; 12.00 David Copperfield; 12.50 Maribor: svetovni pokal – veleslalom (ž); 13.30 Silvestrski program; 17.35 Dnevnik; 17.30 Zgodbe iz življenja rastlin; 18.15 Lonček kuhaj; 19.05 Risanka; 20.10 Dobro je vedeti; Dnevnik; 20.05 Stričkove sanje.	
SR 4. 1.	10.20 Onstran Afrike; 14.35 Vesel božič; 16.05 Spored za otroke; 18.00 Mi; 18.30 Lepotica in zloba; 19.30 Čas v sliki; 20.15 Peter Strohm: „Smrt prijatelja“; 21.40 Bill; 23.13 Aktualno; 23.20 Meč Shoguna; 0.50 Poročila.	12.00 Pohorje: svetovni pokal – slalom (ž); 12.23 2. tek; 12.55 Innsbruck, smučarski skoki; 15.55 Tedaj; 16.00 Wurlitzer; 17.00 Neusmiljeni; 17.30 Dežela in ljudje; 18.00 Angel, hudič in demoni; 19.00 Čas v sliki; 19.20 Znanje danes; 19.57 Kulturni žurnal; 20.15 Mesto na soncu; 22.10 Zvezdniki Hollywooda; 23.10 Pogledi s strani; 23.15 Šport.	9.50 Maribor: svetovni pokal slalom (ž); 12.20 Maribor: svetovni pokal slalom (ž); 12.55 Innsbruck: smučarski poleti; 16.15 Videostrani; 16.30 Dnevnik; 16.45 Najboljši ropot; 17.30 Svetovni pokal slalom (ž); 18.20 Leteča hišica; Volk in kozlički; 19.05 Risanka; 19.20 Dobro je vedeti; 19.30 Dnevnik; 20.05 Kitajski sindrom; 22.05 Dnevnik.	
ČE 5. 1.	9.35 Lovec sence; 14.25 Čudoviti pamz; 16.05 Spored za otroke; 18.00 Mi; 18.30 Lepotica in zloba; 19.30 Čas v sliki; 20.15 Dva medvedje močna tipa; 22.00 Dragocenosti iz Avstrije; 20.15 Dohi v Kasbah; 0.05 Aktualno; 0.10 Bandit s črnomodrimi očmi; 1.35 Poročila.	15.55 Tedaj; 16.00 Wurlitzer; Življenje in umiranje ob reki; 17.30 Angel, hudič in demoni; 18.00 1-2-X (nogomet in toto); 18.30 Lokalni TV-spored; 19.00 Čas v sliki; 19.20 Znanje danes; 19.57 Kulturni žurnal; 20.15 O. W. Fischer: Jesen v Laganu; 21.15 „Univerzum“; 22.00 Pogledi s strani; 22.05 Aktualno; 22.15 Šport; 23.10 Mannix; 23.55 Aktualno.	10.10 Mozaik; Slovenski ljudski plesi; Poljudnoznanstvena oddaja; 16.30 Dnevnik; 18.20 Čiračara; Kovaška pravljica; 19.05 Risanka; 19.20 Dobro je vedeti; 19.30 Dnevnik; 20.05 Tednik; 21.00 Zbledeli blišč; 21.55 Dnevnik; 22.05 Retrospektiva jugoslovanskega filma; 30 let nagrađe Jelen; V gori raste zelen bor; Videostrani.	

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE

18.10–19.00

Petek, 30. 12.
Poglejmo v koledar!

Sobota, 31. 12.
Duhovni nagovor
(p. Ivan iz Sveč)
Voščila
(M. Hartmann)

Nedelja, 1. 1.
Srečno novo leto!
Zelena miza s predstavnik
organizacij koroških Slovencev in predsednikom koroške vlade

Ponedeljek, 2. 1.
Športni viški leta

Torek, 3. 1.
Halo, prijatelj!

Sreda, 4. 1.
Popevke leta
Večerna 21–22
25. obl. smrti pisatelja Ksaverja Meška – 300 let od izida znamenite Valvasorjeve „Slave vojvodine Kranjske“. (I. Virnik)

Četrtek, 5. 1.
Rož–Podjuna–Zilja

**BLAGOSLOVLJENE BOŽIČNE PRAZNIKE
TER ZADOVOLJNO LETO 1989
ŽELIJO CENJENIM ODJEMALCEM
SODELAVCI TISKARNE**

**NOREA
REPRO
DRUCK
KLAGENFURT
CELOVEC
LINSENGASSE 59
0463/55265-0***

Posojilnice-Bank ter Zadruga-marketi: Iz tradicije v izziv današnjega in prihodnjega časa

Kljub zgoraj zastavljeni temi je umestno, da se malo pomudimo v preteklosti slovenskega zadrugaštva na Koroškem. Prva kreditna zadruga na Koroškem in sploh v Avstriji je bila ustanovljena leta 1872 v Šentjakobu v Rožu že eno leto pred sprejetjem zakona o zadrugaštvu leta 1873 na pobudo koroškega Slovenca in vojaškega zdravnika dr. Valentina Janežiča in domačega župnika. Do leta 1910 je bilo nato ustanovljenih okoli 40 nadaljnjih slovenskih kreditnih zadrug. Med ustanovitelji se najdejo duhovniki, kmetje-posestniki in učitelji. Posojilnice so se vključevale v razne zveze na Koroškem in v Sloveniji (Celovec, Celje, Ljubljana). Po razpadu monarhije in po plebiscitu je bila leta 1921 v Celovcu ustanovljena Zveza slovenskih zadrug kot njihova deželna zveza. Ta pa se je l. 1926 vključila v vseavstrijsko zadrugo po sistemu "Raiffeisen", kjer je vključena še danes.

Prva blagovna zadruga je bila Južnokoroška gospodarska zadruga v Sinči vasi, ki je bila ustanovljena leta 1899 in je danes ni več. V letu 1932 je prišlo do ustanovitve Kmečko-gospodarske zadruge Bela, ki sodi danes v sklop KGZ Železna Kapla, medtem ko so bile vse druge blagovne zadruge ustanovljene v letih 1948-1950. Naj se omenijo, da so pred letom 1920 obstajale še zadruge drugega tipa, kakor npr. mlekarske zadruge, ki pa so bile po krajšem času poslovanja zopet ukinjene. Kot zadruga drugega tipa deluje danes samo še Živinorejska zadruga za Libuče in okolico v Pliberku (ustanovljena l. 1911). V času nacifašizma so bile vse blagovne in kreditne zadruge prisilno ukinjene in premoženje je bilo konfiscirano. Mnogi zadrugniki pa so morali tudi v zapor in v taborišča. Po drugi svetovni vojni je bilo premoženje po dolgoletnih povrnitvenih procesih sicer vrnjeno, nikdar pa ni bila poravnana materialna in poslovna škoda odvzeta, razdejanja in vračila v zelo žalostnem stanju. Zato je po vojni trajalo precej časa, da so naše denarne zadruge začele zopet normalno poslovati. Te zamude pa dolgo ni bilo mogoče nadoknaditi. Tudi mišljenje, da bo južna Koroška tako in tako priključena Jugoslaviji, je hromilo povojni razvoj.

Razvoj po letu 1955

Slovensko zadrugaštvo je leta 1960 štel 35 samostojnih posojilnic. Število je sicer veliko, toda mnoge od njih so poslovale samo nekaj ur tedensko (ob nedeljah) ali pa sploh ne. Večje posojilnice so polagoma prehajale na dnevno poslovanje. Tudi denarna sredstva, s katerimi so posojilnice v teh letih razpolagale, so bila precej skromna. Izobrazba kadrov pa je šepala. Nekaj znanja so si odborniki in poslovodje v teh letih pridobili na tečajih, ki jih je priredila ZSZ sama. Bolj redno izobraževanje na Dunaju se je uvedlo šele po letu 1970. S kako skromnimi denarnimi sredstvi so posojilnice razpolagale po vojni, kaže sledeči prikaz

vseh 35 slovenskih posojilnic v milij. šil.:

	1960	1970	1979
hranilne vloge	29	99	345
posojila in krediti	11	52	182
bilančna vsota	33	110	408

V povprečju na posamezno posojilnico leta 1960 ni zneslo niti 1 milij. hranilnih vlog, v letu 1979 pa nekaj nad 12 milij. šil.

Leta 1982 je bilo registrirano še 27 posojilnic s sledečimi bilančnimi vsotami (v milij. šil.):

Bilčovs	22
Borovlje	136
Celovec	53
Dobrla vas	49
Galicija	0,9
Glinje	13
Globasnica	19
Hodiše	19

Šentjakob	27
Šentjanž	7
Kostanje	0,07
Kotmara vas	3
Ledince	9
Ločilo	18
Marija na Zili	10
Pliberk	88
Podravlje	2
Radise	1
Škocijan	10
Škofiče	13
Šteben	2
Šenttomaz	0,2
Velikovec	43
Vovbre	0,01
Zilj. Bistrica	15
Železna Kapla	80
Želinje	0,1
skupaj	640,28

Podoben je bil razvoj blagovnih zadrug. Devet samostojnih blagovnih zadrug in sedem posojilnic z blagovnim prometom je ustvarjalo sledeči blagovni promet (v milij. šil.):

1960	12
1970	16
1979	36

Leta 1960 torej v povprečju ena zadruga ni imela niti 1 milij. prometa, leta 1979 pa samo nekaj nad 2 milij. šilingov.

Stanje danes

Nekoliko bolj pospešen razvoj slovenskega zadrugaštva na Koroškem je sledil šele po letu 1980. Posodobitve zadrugnih objektov posojilnic in blagovnih zadrug, vključitev zveze v mednarodni plačilni promet in to predvsem v prostoru Alpe-Jadran so privedle do večjega razmaha pri poslovanju. Večji angažma strokovno izobraženega vodilnega osebja je doprinesel k naslednjim rezultatom:

A) Posojilnice (podatki v milj. šil.)						
	1979	1980	1983	1985	1987	
a) hranilne vloge	345	412	590	813	908	
b) posojila in krediti	182	205	350	480	480	
c) bilančna vsota	408	480	712	907	1128	
B) Zveza slovenskih zadrug (v milj. šil.)						
a) hranilne vloge	50	60	92	133	233	
b) posojila in krediti	78	281	122	220	380	
c) bilančna vsota	230	270	425	703	1110	
d) denarni promet (v mrd. šil.)		4	6	13	22	
e) den. promet z inozemstvom (v mrd. šil.)		0,1	0,3	3	6	
C) Promet blagovnih zadrug (v milij. šil.)						
	1980	1983	1984	1985	1986	1987
	41	85	91	118	154	170

V slov. zadrugaštvu je bilo l. 1987 zaposlenih 230 sodelavcev, sodelovalo je 250 odbornikov in število članov je naraslo na 6000.

Naše zadrugaštvo je upravljalo s približno 24000 hranilnimi knjižicami in konti.

Po zadnjih združitvah posojilnic in blagovnih zadrug šteje slovensko zadrugaštvo poleg Zveze slovenskih zadrug še:

9 samostojnih posojilnic
z 20 podružnicami
8 samostojnih zadrug z 8 podružnicami
1 živinorejsko zadrugo

Skupno torej 48 postojank, ki delujejo. Bilančna vsota posameznih posojilnic v letu 1987 je bila sledeča (po višini v milij. šil.):

1. Borovlje	250
2. Pliberk	193
3. Podjuna, Dobrla vas	152
4. Železna Kapla	128
5. Celovec	93
6. Zila, Beljak	93
7. Šentjakob	67
8. Bilčovs	59
9. Hodiše-Škofiče	40

Povprečna bilančna vsota je ca. 120 milij. šil. na posojilnico, kar je še vedno malo. Povprečna bilančna vsota 52 koroških raiffeisnovk je preko 350 milij. šil. po enoti.

Tudi pri blagovnih zadrugah so velike razlike. Leta 1987 so dosegle sledeči promet (v milij. šil.):

1. Pliberk	82
2. Šentjanž	15
3. Škofiče	15
4. Železna Kapla	13
5. Globasnica	11
6. Dobrla vas	10
7. Šentjakob	10
8. Brnca	10

To je v povprečju 20 milij. šil. prometa na zadrugo, vendar presega 20 milij. šil. samo zadruga Pliberk. Raiffeisenovih 23 blagovnih zadrug na Koroškem ima v povprečju preko 70 milij. šil. prometa po enoti.

Kot živinorejska zadruga Libuče ta zadruga enota dobro gospodari in pospešuje gospodarstvo članov na Komlju s pomočjo pašnikov in nekaj gozda.

ZSZ je danes tudi večinski lastnik nekaterih izvozno-vozovnih firm, ki imajo korenine še v čas od leta 1952 dalje. Do leta 1984 žal te firme niso poslovale preko ZSZ in tudi njihov promet je bil skromen. Danes vse te firme poslujejo večinoma preko bančnega oddelka ZSZ. Gre za firme Finex v Münchnu, Jugo-Trade na Dunaju, Sateko v Gradcu in Carimpex v Celovcu. Poleg tega je ZSZ z manjšinskim deležem udeležena tudi pri nekaterih podjetjih kot so: Intermercator v Šentjanžu, Korotan ter DFC v Celovcu, če omenimo le glavne. Leta 1987 so te firme dosegle lep

dir. dipl. trg. Jože Habernik

promet, ki je v glavnem potekal med Jugoslavijo, Nemčijo ter Italijo.

Tako obsežno dejavnost ter zgodovino slovenskega zadrugaštva je v kratkem članku zelo težko prikazati. Nanizal pa bom še nekatere probleme, s katerimi se bo slovensko zadrugaštvo ukvarjalo v prihodnosti, in orisal tudi nekakšno vizijo vse tja do leta 2000.

ZSZ bo v naslednjih letih delovala na 3 postavkah

I. Denarni sektor Posojilnica-Bank

Na tem področju bo moralo priti še do nadaljnje koncentracije, tako da bo končno ostalo še 5 do 6 samostojnih posojilnic z ustreznim številom podružnic. Seveda pri tem ni najpomembnejša višina bilančne vsote. Pravo velikost ima tista zadruga, ki zadovolji potrebe svojih članov v okolišju in pri tem posluje rentabilno. Pri vsaki združitvi je boleče dejstvo, da se s tem zmanjša tudi število funkcionarjev zadrug – odbornikov, ki so nato samo še člani. Zakon o kreditnem gospodarstvu (ZKG-KWG) iz leta 1987 predpisuje določen jamstveni kapital (4,5% bilančne vsote), ki ga mora vsaka posojilnica doseči do konca leta 1996. Danes posojilnice dosegajo jamstveni kapital v višini med

1 in 2% bilančne vsote, nekatere več, druge manj. Zato bo potrebno zmanjšati stroške z racionalnejšim poslovanjem in koncentracijo. Izgledi za doseg tega cilja so po našem mnenju dobri, potrebno pa bo sodelovanje vseh zadrugnikov. V vidu je treba imeti tudi pristop Avstrije k ES po letu 1992, ko bo konkurenca na tem sektorju še večja.

II. Blagovne zadruge

Tudi tu bo potrebna nadaljnja koncentracija, tako da bi ostalo še 4-5 samostojnih zadrug. Številke kažejo, da je na tem sektorju v smislu racionalnega poslovanja treba doseči vsaj 3,5 milij. šil. prometa na zaposlenega. Tega pa danes v glavnem ne dosegamo in imamo zato tudi probleme. Bolj efektivno delo bo mogoče doseči s centralizacijo knjigovodstva ter s sodelovanjem med zadrugami na področju kadrov. Potrebna bo še boljša izobrazba sodelavcev ter znižanje stroškov na vseh področjih. Nekateri filiali se zaradi tega ne bodo mogle obdržati. Mislim pa, da bomo uspeli, če bomo začeli misliti še bolj gospodarno. Kot na denarnem bodo morali tudi na blagovnem sektorju vse večjo odgovornost prevzemati poslovodje.

III. Udeležbe

Vključevanje v blagovne tokove, predvsem v prostoru Alpe-Jadran bo moralo potekati še bolj intenzivno in profesionalno. Na tem področju imamo tudi največje možnosti, največji riziki pa nastanejo, če se s tem ne ukvarjajo najboljši profesionalci na tem področju. Na žalost v prejšnjih letih skoraj nismo pridobili nobenih lastnih izkušenih kadrov, brez katerih pri tem ne gre. Pomagali smo si in si še sedaj s sodelavci iz Slovenije, ob katerih se izobražuje domači kader. Na tem področju lahko napredujemo samo v takem tempu, v kakršnem poteka izobraževanje svojega kadra. Sodelovanje firm, pri katerih smo udeleženi in seveda tudi drugih avstrijskih, jugoslovanskih in mešanih firm z denarnim oddelkom ZSZ lahko v veliki meri prispeva h krepitvi te naše zadrugne ustanove na Koroškem.

Sklep

Z vsemi temi gospodarskimi prijemi ima ZSZ dobre izgleda za bodočnost. Strokovnost, gospodarsko mišljenje in sodelovanje vseh zadrugnikov na Koroškem naj postane temelj tega, da postavimo slovensko zadrugaštvo na Koroškem na mesto, ki mu po bogati tradiciji gre: z dobrim gospodarjenjem ustvariti zadosten lasten kapital, za razvoj gospodarstva vseh članov. Da bo ob dosegu tega mogoče še bolj podpirati tudi kulturno in drugo dejavnost našega naroda na Koroškem, je samoumevno. In ne narobe!

Dobro sodelovanje v naši zadrugni strukturi vse tja do Raiffeisnove centrale na Dunaju kakor tudi poštene in gospodarske odnose s Slovenijo so in ostanejo zagotovilo, da bo ostalo naše zadrugaštvo na Koroškem samostojno. Pri dobrem gospodarjenju morata prevladovati stvarna kritika in diskusija. Prav pri tem smo v zadnjih letih napredovali. Temeljni zadrugaštva so še vedno: samoodločanje, samouprava, samoodgovornost in pomoč pri razvoju gospodarstva svobodnih članov.

dipl. trg. J. Habernik
direktor ZSZ

Tradicionalno silvestrovanje
z glasbo
v hotelu ANTONIČ
Reka pri Šentjakobu
Prisrčno vabljeni

Vesele praznike
in srečno novo leto želi
vsem dijakom, profsorskemu
zboru in staršem
Združenje staršev na
Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu

ZADRUGA market

VAM PO UGODNIH
CENAH NUDI PESTRO
IZBIRO RAZNOVRSTNEGA BLAGA

ZVEZA-MARKET CELOVEC
ZADRUGA-MARKET BRNCA
ZADRUGA-MARKET DOBRLA VAS
ZADRUGA-MARKET GLOBASNICA
ZADRUGA -MARKET ŠENTJAKOB V R.
s poslovalnicama
Ledince in Podravlje
ZADRUGA-MARKET ŠENTJANŽ
s poslovalnicama
Kotmara vas in Bilčovs
ZADRUGA-MARKET PLIBERK
s poslovalnicama
Šmihel nad Pliberkom in Žvabek
ZADRUGA-MARKET ŠKOFIČE
ZADRUGA-MARKET ŽELEZNA KAPLA
in
Blagovni oddelek Posojilnice Celovec
na RADIŠAH
Blagovni oddelek Posojilnice Podjuna
v VELIKOVCU
Blagovni oddelek Posojilnice Zila
na BISTRICI NA ZILI

*Želimo Vam blagoslovljen
božič in srečno novo leto 1989*

*Vesele božične praznike in
uspešno novo leto 1989*

Vam želijo

ZVEZA-BANK v Celovcu
in **POSOJILNICE-BANK**

VAŠ PRVI NASLOV
V DENARNIH
ZADEVAH

POSOJILNICA-BANK Bilčovs

s podružnico v Kotmari vasi

POSOJILNICA-BANK Borovlje

s podružnicami v Šmarjeti, Šentjanžu, Brodeh in Podljubelju

POSOJILNICA-BANK Celovec

POSOJILNICA-BANK Hodiše-Škofiče

s podružnico v Hodišah

POSOJILNICA-BANK Šentjakob

s podružnicami v Bačah, Ledincih in Podravljah

POSOJILNICA-BANK Pliberk

s podružnicami v Globasnici, Šmihelu in Žvabeku

POSOJILNICA-BANK Podjuna

Dobro! vas s podružnicami v Škocijanu, Šentprimozu, Sinči vasi in Velikovcu

POSOJILNICA-BANK Zila

Beljak s podružnicama v Ločilu in na Ziljski Bistrici

POSOJILNICA-BANK Železna Kapla

s podružnico v Miklavčevem

POSOJILNICA-BANK

31x na Koroškem